

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Фармацевтичний
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ

« 01 » 09 2023 р.

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«УПРАВЛІННЯ ЦІНОВОЮ ПОЛІТИКОЮ»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність: 073 «Менеджмент»

Освітньо-професійна програма: Управління охороною здоров'я та фармацевтичним бізнесом

Одеса - 2023

Затверджено:

Засіданням кафедри менеджменту охорони здоров'я
Одеського національного медичного університету

Протокол № 1 від "28" 08 2023р.

Завідувач кафедри Олена РУДІНСЬКА

Розробники:

завідувач кафедри, к.е.н., доц. Рудінська О. В.
професор кафедри, д.е.н., проф. Криленко В. І.
доцент кафедри, к.е.н., доц. Князькова В. Я.
доцент кафедри, к.е.н., доц. Кусик Н. Л.
доцент кафедри, к.мед.н., Бусел С. В.

ТЕМА 1. СУТЬ І ФУНКЦІЇ ЦІНИ. СИСТЕМА ЦІН ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ.

Мета: Набуття здобувачем вищої освіти знань базових засад ціноутворення в галузі охорони здоров'я, в т.ч. в медичних закладах, формування елементів загальних та спеціальних компетентностей у сфері ціноутворення в медичній сфері; базових засад та основних понять із ціноутворення в охороні здоров'я.

Основні поняття:

1. Медична послуга як специфічний товар на медичному ринку.
2. Сутнісна характеристика цін та взаємозв'язок їх функцій.
3. Ціноутворення в охороні здоров'я
4. Класифікація цін залежно від класифікаційних ознак.
5. Фактори впливу на процеси ціноутворення.

ПЛАН:

1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ:

Привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація здобувачів вищої освіти щодо вивчення теми.

2. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ, НАВИЧОК.

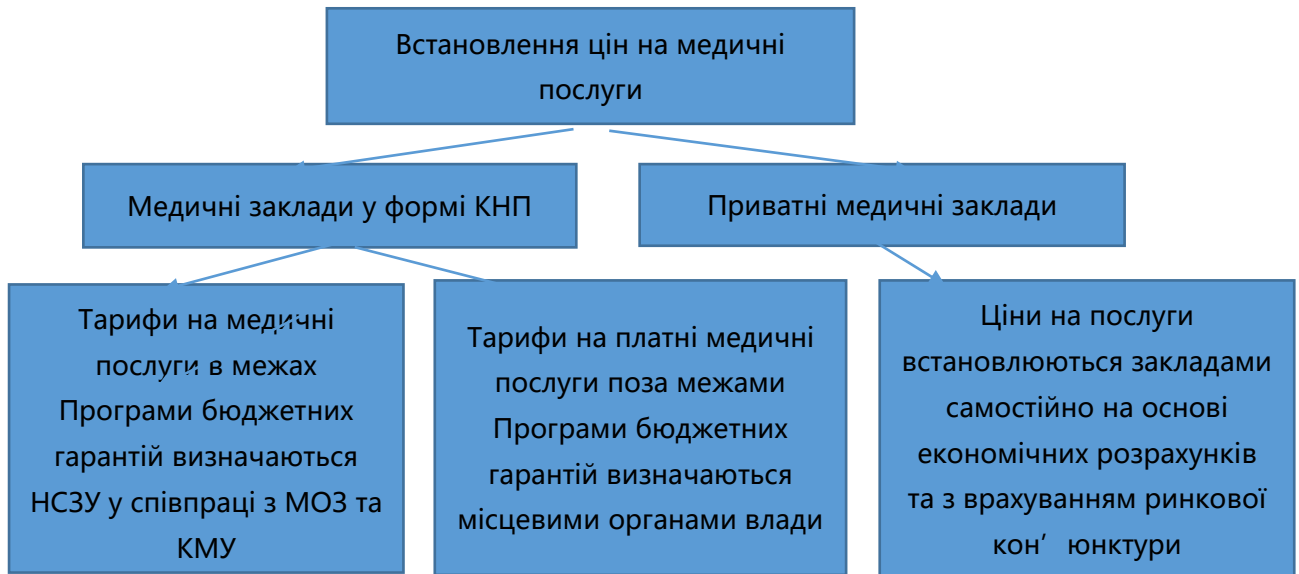

Рис. 1. Підходи до встановлення цін на медичні послуги

Цілі сучасного медичного закладу:

Створення спроможної системи громадського здоров'я та забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення;

Кращі медичні послуги і краще здоров'я громадян за рахунок безперервних, безпечних, якісних даних, сучасних технологій і знань, та зручних цифрових сервісів, які відповідають потребам пацієнтів, надавачів послуг та управлінців;

Надання медичних послуг та здійснення фармацевтичної діяльності кваліфікованими фахівцями, які навчаються протягом всієї професійної кар'єри;

Забезпечення доступності, раціонального призначення та застосування безпечних, ефективних та якісних лікарських засобів і медичних виробів лікарями, провізорами та пацієнтами.

Діяльність підприємства по оптимізації ціни досягається для таких цілей:

- ▶ максималізація прибутку;
- ▶ виживання на ринку (для збереження ринку треба встановити низькі ціни);
- ▶ лідерство на ринку: досягається шляхом зниження витрат і одержанням високого прибутку, встановлюються низькі ціни;
- ▶ лідерство в якості товарів - встановити відносно високі ціни.

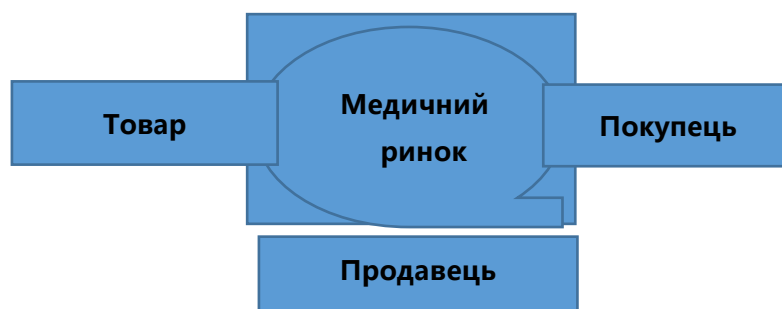

Рис. 2. Компоненти медичного ринку

Види медичних послуг

П	Класифікаційна ознака	Види медичних послуг
	За видами медичної практики:	- консультації; - діагностика; - лікувальна справа.
	За місцем надання послуги:	- стаціонар; - поліклініка; - швидка та невідкладна допомога; - санаторії, профілакторії та ін.
	За складністю:	- прості послуги; - складні послуги.
	За часом виконання:	- короткострокові; - довгострокові.
	За кількістю учасників, зайнятих у наданні послуги:	- одноосібні; - групові
	За характером економічних відносин:	- послуги державних установ; - послуги комунальних установ; - послуги установ приватного сектору.

Медична практика включає:

- консультаційні послуги та лікування, що надається лікарями всіх спеціальностей в лікувальних установах (амбулаторіях) і в умовах приватної практики;
- **діагностичні послуги**,
- **проведення аналізів**;
- **послуги приватних консультантів**;
- **послуги швидкої та невідкладної медичної допомоги**;
- **послуги санаторно-курортних організацій**;
- **послуги інших лікувальних установ для відновлення здоров'я людини.**

Власні ознаки медичної послуги

- не існує до початку виробництва;
- трудомістка і не має чіткої вартості до закінчення виконання;
- не матеріальна;
- важко піддається розрахунку;
- персоніфікована;
- інтелектуально залежить від виробника послуги;
- якість послуги мінлива навіть при виконанні її одним й тим самим лікарем;
- є суб'єктивною і залежить від особливостей споживача

Види цін на медичні послуги

БЮДЖЕТНІ ОЦІНКИ	Для фінансування цільових бюджетних програм медичної допомоги
КОНТРАКТНІ ЦІНИ	Включають типові фактичні витрати, а також прибуток (15-25% собівартості), використовуються у разі надання мед. послуг населенню на комерційній основі
ДОГОВІРНІ ЦІНИ	Затверджуються прямими договорами між медичними закладами і замовниками послуг
ТАРИФИ	Широко застосовуються в системі медичного страхування
ВІЛЬНІ ЦІНИ	Формуються під впливом законів попиту і пропозиції

- ▶ **Інформаційна:** виражається в здатності донесення до виробників і споживачів інформації про витрати на виробництво, реалізацію продукції, доходи та витрати.
- ▶ **Стимулююча (регулююча):** здійснює збалансування між попитом і пропозицією та сприяє раціональному використанню обмежених ресурсів.
- ▶ **Розподільча:** впливає на розподіл ресурсів, доходів та фінансів в суспільстві.
- ▶ **Порівняльна:** зіставляє ресурсні витрати на надання послуг та їхню корисність при вирішенні тих чи інших медичних завдань.
- ▶ **Соціальна:** забезпечує сегментування ринку медичних послуг та доступність медичної допомоги для всіх пацієнтів.

Функції ціни

Етапи ціноутворення

1. Визначення цілей закладу та задач цінової політики.
2. Виявлення усіх факторів, які можуть впливати на ціноутворення.
3. Вибір метода ціноутворення.
4. Розробка цінової стратегії.
5. Установлення кінцевої ціни.
6. Виявлення реакції кінцевих споживачів і посередників на установлену ціну.

3. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

Усне опитування:

1. Назвіть підходи до встановлення цін на медичні послуги.
2. Назвіть сучасного медичного закладу та поясніть, яким чином вони впливають на обрання цінової політики.
3. Охарактеризуйте поділ медичних послуг, які надаються лікувальною установою відповідно до їх складності і обсягів.
4. Назвіть та охарактеризуйте види медичної практики.
5. Назвіть компоненти медичного ринку.
6. Наведіть класифікацію медичних послуг за різними класифікаційними ознаками.
7. Охарактеризуйте покупців та продавців медичних послуг.
8. Назвіть та охарактеризуйте специфічні ознаки медичних послуг.
9. Дайте визначення понять: ціна, ціноутворення, ринкове ціноутворення.
10. Назвіть та охарактеризуйте функції ціни.
11. Назвіть етапи процесу ціноутворення.
12. Дайте визначення понять системи цін, ціноутворення.
13. Назвіть види цін на медичні послуги.
14. Назвіть та наведіть характеристику основних параметрів механізму ринку послуг охорони здоров'я.
15. Охарактеризуйте елементи механізму формування цін.
16. Охарактеризуйте елементи системи регулювання цін.
17. Назвіть зовнішні та внутрішні чинники впливу на формування ціни на медичні послуги, які пропонуються медичною установою.
18. Назвіть фактори, що впливають на ціну відповідних медичних послуг.

Тестування:

1. Програма медичних гарантій – це:

- А) офіційний перелік та обсяг медичних послуг та ліків, що гарантуються місцевою владою населенню та оплачуються з місцевого бюджету на основі встановлених на визначений період єдиних національних тарифів.
- Б) офіційний перелік та обсяг медичних послуг та ліків, що гарантуються державою

населенню та оплачуються з державного бюджету на основі встановлених на визначений період єдиних національних тарифів.

В) державна програма, яка спрямована на зменшення витрат з кишені пацієнтів, таким чином підвищуючи їх фінансовий захист.

Г) забезпечення відкритого доступу ,у повному обсязі або частково, до, визначених державою, певних медичних послуг та ліків, згідно гарантійного забезпечення.

2. Оберіть один із підходів встановлення цін на платні медичні послуги у медичних установах у формі КНП:

А) Тарифи на медичні послуги в межах Програми бюджетних гарантій визначаються НСЗУ у співпраці з МОЗ та КМУ.

Б) Тарифи на платні медичні послуги поза межами Програми бюджетних гарантій визначаються керівництвом медичної установи.

В) Ціни на послуги встановлюються закладами самостійно на основі економічних розрахунків та з врахуванням ринкової кон'юнктури.

Г)) Тарифи на медичні послуги в межах Програми бюджетних гарантій визначаються МОЗ, з можливістю корекції ціни місцевою владою, в межах чинного законодавства.

3. Оберіть один із підходів встановлення цін на медичні послуги у приватних медичних закладах:

А) Тарифи на медичні послуги в межах Програми бюджетних гарантій визначаються НСЗУ у співпраці з МОЗ та КМУ.

Б) Ціни на послуги встановлюються закладами самостійно на основі економічних розрахунків та з врахуванням ринкової кон'юнктури.

В) Тарифи на платні медичні послуги поза межами Програми бюджетних гарантій визначаються місцевими органами влади.

Г) Тарифи на послуги встановлюються закладами самостійно на основі нормативно-витратного методу, згідно державних і галузевих норм.

4. Складною медичною послугою є:

А) виконання ЕКГ.

Б) аналіз крові.

В) консультація лікаря-фахівця.

Г) видача довідки про стан здоров'я водіям транспортного засобу.

5. За видами медичної практики медичні послуги бувають:

А) прості, складні послуги.

Б) послуги державних установ, послуги комунальних установ, послуги установ приватного сектору.

В) консультації, діагностика, лікувальна справа.

Г) стаціонар, поліклініка, швидка та невідкладна допомога, санаторії, профілакторії та ін.

6. Покупцями медичних послуг виступають:

А) прямі споживачі.

Б) законні представники споживачів – батьки неповнолітніх дітей або представники осіб, які не здатні самостійно приймати або висловлювати рішення.

В) непрямі клієнти – юридичні особи, які укладають угоди з постачальниками послуг.

Г) всі відповіді вірні.

7. До специфічних ознак медичної послуги не відноситься:

- А) споживчий характер.
- Б) нематеріальний характер.
- В) особливий суб'єктний склад.
- Г) точність результату.

8. До функцій ціни не відноситься:

- А) інформаційна функція.
- Б) стимулююча функція.
- В) методологічна функція.
- Г) вимірювальна функція.

9. Виберіть правильний опис регулюючої функції ціни:

- А) виражається в здатності донесення до виробників і споживачів інформації про витрати на виробництво, реалізацію продукції, доходи та витрати.
- Б) впливає на розподіл ресурсів, доходів та фінансів в суспільстві.
- В) здійснює збалансування між попитом і пропозицією та сприяє раціональному використанню обмежених ресурсів.
- Г) зіставляє ресурсні витрати на надання послуг та їхню корисність при вирішенні тих чи інших медичних завдань.

10. «Функцією балансування попиту та пропозиції» є:

- А) Стимулююча.
- Б) Інформаційна.
- В) Вимірювальна.
- Г) Розподільча.

11. Розподіліть по порядку (від 1 до 6) етапи процесу ціноутворення:

- А) Виявлення усіх факторів, які можуть впливати на ціноутворення.
- Б) Вибір метода ціноутворення.
- В) Визначення цілей закладу та задач цінової політики.
- Г) Установлення кінцевої ціни.
- Д) Розробка цінової стратегії.

12. Оберіть правильне твердження. Контрактні ціни ...:

- А) Включають типові фактичні витрати, а також прибуток (15-25% собівартості), використовуються у разі надання мед. послуг населенню на комерційній основі.
- Б) Затверджуються прямими договорами між медичними закладами і замовниками послуг.
- В) Широко застосовуються в системі медичного страхування.
- Г) Формуються під впливом законів попиту і пропозиції.

4. ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ / ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ:

Обов'язкова доповідь, яка супроводжується презентацією, на практичному занятті із демонстраційними матеріалами (в Microsoft PowerPoint або Microsoft Word) на 7 - 10 хвилин. Презентація повинна містити не менше 7 - 10 слайдів (кількість слайдів не має жорсткого обмеження, вона залежить від специфіки обраної теми).

В презентації необхідно надати короткий опис загальної проблеми в контексті визначеної теми, розкрити головні елементи обраної теми, навести приклади, узагальнити

результати, зробити висновки, надати список використаних джерел (за необхідністю).

1. Ціноутворення медичних послуг як об'єкт державного регулювання охорони здоров'я.
2. Особливості цінової політики держави щодо генериків.
3. Різновиди ринкових цін та їх класифікація.
4. Суть, види та функції цін за умов ринкової економіки.
5. Медична послуга як специфічний товар на медичному ринку.
6. Особливості ціноутворення в охороні здоров'я.
7. Актуальність переходу закладів охорони здоров'я з бюджетних установ у комунальні некомерційні підприємства (КНП).
8. Особливості планування та бюджетування фінансових потоків у медичних закладах в залежності від позиції медичного закладу на ринку.
9. Еволюція наукових підходів до розуміння ціни та класифікація її сучасних функцій.
10. Аналіз механізмів формування та розбір системи регулювання цін в системі охорони здоров'я.
11. Забезпечення доступу і доступності основних лікарських засобів як глобальна проблема.
12. Наукові підходи до ціноутворення на лікарські засоби.
13. Система управління фармацевтичним прайсингом: загальні підходи.
14. Сучасна модель ціноутворення на лікарські засоби в Україні.
15. Референтне ціноутворення на лікарські засоби.
16. Соціально ефективні підходи до формування цін на лікарські засоби.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Бакунов О.О, Кучеренко Ю.О. Цінова політика підприємства: навч. посіб. Донецьк: ДонНУЕТ. 2016. 111 с.
2. Колесніков О. В. Ціноутворення: навч. посіб., 4-е видання. Київ: Центр учбової літератури. 2019. 156 с.
3. Лисак О. І., Андрєєва Л. О., Тебенко В. М. Ціноутворення: курс лекцій. Мелітополь: Люкс, 2020. 193 с.
4. Макаренко Н.О., Лищенко М.О. Маркетингове ціноутворення. Теоретичні основи: навч. посіб. Буринь: ПП «Буринська районна друкарня», 2020. 129 с.
5. Шульга О. А. Ціноутворення: курс лекцій: навч. посіб. Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2015. 110 с.

Додаткова:

1. Малініна Н.М. Ціни і ціноутворення: практикум. Вінниця: ВНТУ, 2015. 63 с.
2. Мазур О. Є. Ринкове ціноутворення: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 480 с.
3. Менеджмент та маркетинг в охороні здоров'я: навчальний посібник / В.І. Борщ, О.В. Рудінська, Н.Л. Кусик. Херсон: Олді+, 2022. 264 с.
4. Основи менеджменту та маркетингу в медицині: навчальний посібник / В.Г. Шутурмінський, Н.Л. Кусик, О.В. Рудінська. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 176 с.
5. Пінішко В.С., Рудницька О.С., Юсипович О.І. Ціни і ціноутворення: навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. комерц. акад., 2013. 191 с.

6. Попченко Т.П. Реформування сфери охорони здоров'я в Україні: організаційне, нормативно-правове та фінансово-економічне забезпечення: аналітична доповідь. Київ: НІСД, 2012. 96 с.
7. Тормоса Ю. Г. Ціни та цінова політика: навч.-метод. посіб. Київ: КНЕУ, 2006. 247 с.
8. Шкварчук Л.О. Ціни і ціноутворення: навч. посіб. Київ: Кондор. 2008. 195 с.

Електронні інформаційні ресурси:

1. Всесвітня організація охорони здоров'я. URL: www.who.int .
2. Європейська база «Здоров'я для всіх». URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/statreports.html>.
3. Європейське регіональне бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я. URL: www.euro.who.int.
4. Лабораторія проблем економіки та управління в охороні здоров'я. URL: www.med122.com.
5. Медичний світ: професійна газета. URL: www.medsvit.org.
6. Медична інформаційна система: офіційний веб-сайт компанії Мед-експерт. URL: <http://medexpert.ua/ua/medichnij-zaklad/31-medichnij-zaklad/pro-rynku-v-iznoho-medychnoho-turyzmu-v-ukraini>.
7. Медико - правовий портал. URL: <http://103-law.org.ua>.
8. Міністерство охорони здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://moz.gov.ua/>.
9. Міністерство соціальної політики України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/main/Pro-ministerstvo.html>.
10. Національна служба здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://nszu.gov.ua/pro-nszu>.
11. Національна академія медичних наук України. URL: www.amnu.gov.ua.
12. Український медичний часопис: медичний журнал. URL: www.umj.com.ua.
13. Українська Медична Рада. URL: <http://www.medicalcouncilukraine.org>.

ТЕМА 2.

РІВЕНЬ, СКЛАД, СТРУКТУРА І ДИНАМІКА ЦІНИ. ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУВАННЯ ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ.

Мета: набуття здобувачем вищої освіти знань щодо базових засад та загальних понять про рівень, склад, структуру і динаміку цін на медичні послуги; моніторинг факторів впливу на формування цінової політики закладу охорони здоров'я.

Основні поняття:

1. Склад і структура ціни на медичні послуги.
2. Витрати, що включаються до собівартості медичних послуг, їх види.
2. Чинники впливу на формування ціни на медичні послуги.

ПЛАН:

1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ:

Привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація здобувачів вищої освіти щодо вивчення теми.

2. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ, НАВИЧОК.

Чинники впливу на формування ціни на медичні послуги

Зовнішні	Внутрішні
Характеристика ринку даного виду медичних послуг (попит і пропозиція); Регулююча роль держави на ціни і ціноутворення; Характеристика медичних послуг і платоспроможність населення; Рівноважний рівень конкурентних цін, який склався на ринку медичних послуг	Пріоритети цілей, які ставить перед собою медична установа. Рівень постійних і змінних виробничих витрат медичної установи

3. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

Усне опитування:

1. Охарактеризуйте складові ціни.
2. Опишіть поняття рентабельності медичної послуги.
3. Опишіть схему формування собівартості реалізованої медичної послуги.
4. Опишіть загальну класифікацію та надайте характеристику витрат на медичні послуги.
5. Поясніть, яким чином операційні витрати, що є непрямими, включити в повну собівартість медичної послуги?
6. Поясніть, що собою представляє повна собівартість медичної послуги?
Обґрунтуйте свою відповідь.
7. Поясніть сутність факторів, що впливають на формування цінової політики.

Тестування:

1. До прямих витрат відноситься все, окрім:

- А) вартість лікарських засобів.
- Б) заробітна плата та пов'язані з нею нарахування медичним працівникам, зайнятим у наданні послуг.
- В) плата за оренду медичних приміщень.
- Г) оплата простоїв.

2. Не відноситься до визначення ціни наступна формула:

- А) Вартість+ Прибуток
- Б) Вартість + Винагорода за ефективність
- В) $Pr / B * 100\%$
- Г) $B + B * R$

3. У виробничу собівартість медичної послуги включають:

- А) Постійні розподілені загальновиробничі витрати.
- Б) Нерозподілені постійні загальновиробничі витрати.
- В) Наднормативні виробничі витрати.
- Г) Немає правильної відповіді.

4. До операційних витрат закладу охорони здоров'я відноситься:

- А) Витрати на службові відрядження й утримання апарату управління підприємством та іншого загальногосподарського персоналу.

- Б) Витрати на рекламу та дослідження ринку (маркетинг).
- В) Втрати від знецінення запасів.
- Г) Всі відповіді вірні.

5. Операційні витрати враховують у складі:

- А) Виробничої собівартості медичних послуг.
- Б) Повної собівартості продукції.
- В) Прямих матеріальних витрат.
- Г) Прямі витрати на оплату праці.

6. До внутрішніх чинників, що впливають на ціну медичної послуги відноситься:

- А) Характеристика ринку даного виду медичних послуг (попит і пропозиція).
- Б) Характеристика медичних послуг і платоспроможність населення.
- В) Рівноважний рівень конкурентних цін, який склався на ринку медичних послуг.
- Г) Рівень постійних і змінних виробничих витрат медичної установи.

7. До виробничої собівартості входить все, окрім:

- А) Прямі матеріальні витрати.
- Б) Постійні розподілені загальновиробничі витрати.
- В) Постійні нерозподілені загальновиробничі витрати.
- Г) Змінні загальновиробничі витрати.

8. Оберіть формулу рентабельності:

- А) $C * Q$
- Б) $Pr / V * 100\%$
- В) $Вартість + Прибуток$
- Г) $V + V * R$

9. Для КНП, що працює в межах «Програми медичних гарантій», ціна медичної послуги – це ... :

- А) Сума, що сплачується при придбанні товару або послуги.
- Б) Достойнство, вартість, плата, те, у скільки оцінюють річ або працю, скільки щонебудь коштує, міра на гроші.
- В) Грошове вираження вартості товару (послуги); економічна категорія, що служить для непрямого виміру величини витраченого на виробництво товарів (послуг) суспільно необхідного робочого часу.
- Г) Визначений державою тариф на її оплату.

10. Ринковою ціною товару (роботи, послуги) виступає:

- А) Ціна, що склалася при взаємодії попиту та пропозиції на ринку ідентичних (а у разі їхньої відсутності – однорідних) товарів (робіт, послуг) у порівнянних економічних (комерційних) умовах.
- Б) Сума, що сплачується при придбанні товару або послуги.
- В) Грошове вираження вартості товару (послуги); економічна категорія, що служить для непрямого виміру величини витраченого на виробництво товарів (послуг) суспільно необхідного робочого часу.
- Г) Визначений державою тариф на оплату послуги.

4. ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ / ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ:

Обов'язкова доповідь, яка супроводжується презентацією, на практичному занятті із демонстраційними матеріалами (в Microsoft PowerPoint або Microsoft Word) на 7 - 10 хвилин. Презентація повинна містити не менше 7 - 10 слайдів (кількість слайдів не має жорсткого обмеження, вона залежить від специфіки обраної теми).

В презентації необхідно надати короткий опис загальної проблеми в контексті визначеної теми, розкрити головні елементи обраної теми, навести приклади, узагальнити результати, зробити висновки, надати список використаних джерел (за необхідністю).

1. Соціально ефективні підходи до формування цін на лікарські засоби.
2. Цінова доступність лікарських засобів за умов впровадження оцінки медичних технологій.
3. Собівартість медичних послуг: суть та порядок формування.
4. Основні аспекти розрахунку вартості медичної послуги.
5. Особливості надання платних медичних послуг.
6. Основні принципи формування цінової політики.
7. Аналіз особливостей рентабельності медичної послуги.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бакунов О.О, Кучеренко Ю.О. Цінова політика підприємства: навч. посіб. Донецьк: ДонНУЕТ. 2016. 111 с.
2. Колесніков О. В. Ціноутворення: навч. посіб., 4-е видання. Київ: Центр учбової літератури. 2019. 156 с.
3. Лисак О. І., Андрєєва Л. О., Тебенко В. М. Ціноутворення: курс лекцій. Мелітополь: Люкс, 2020. 193 с.
4. Макаренко Н.О., Лищенко М.О. Маркетингове ціноутворення. Теоретичні основи: навч. посіб. Буринь: ПП «Буринська районна друкарня», 2020. 129 с.
5. Шульга О. А. Ціноутворення: курс лекцій: навч. посіб. Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2015. 110 с.
6. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 р. № 2801-ХІІ.
7. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства з питань діяльності закладів охорони здоров'я» від 06.04.2017 р. № 2002-VII
8. Наказ № 340 — наказ МОЗ «Про удосконалення організації служби променевої діагностики та променевої терапії» від 28.11.1997 р. № 340.
9. Постанова № 1138 — постанова КМУ «Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних і комунальних закладах охорони здоров'я та вищих медичних навчальних закладах» від 17.09.1996 р. № 1138.
10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності», затверджене наказом МФУ від 28.12.2009 р. № 1541.
11. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 135 «Витрати», затверджене наказом МФУ від 18.05.2012 р. № 568.
12. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом МФУ від 31.12.1999 р. № 318.НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» — Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом МФУ від 07.02.2013 р. № 73.
13. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», затверджене наказом МФУ від 18.10.1999 р. № 242.
14. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затверджений наказом МФУ від 31.12.2013 р. № 1203.

15. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом МФУ від 30.11.1999 р. № 291.

16. Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затверджений наказом МФУ від 29.12.2015 р. № 1219.

17. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом МФУ від 30.11.1999 р. № 291.

18. Методика розрахунку вартості послуги з медичного обслуговування, затверджена постановою КМУ від 27.12.2017 р. № 1075.

19. Методичні рекомендації з питань перетворення закладів охорони здоров'я з бюджетних установ у комунальні некомерційні підприємства, затверджені МОЗ від 14.02.2018 р.

Додаткова:

1. Малініна Н.М. Ціни і ціноутворення: практикум. Вінниця: ВНТУ, 2015. 63 с.

2. Мазур О. Є. Ринкове ціноутворення: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 480 с.

3. Менеджмент та маркетинг в охороні здоров'я: навчальний посібник / В.І. Борщ, О.В. Рудінська, Н.Л. Кусик. Херсон: Олді+, 2022. 264 с.

4. Основи менеджменту та маркетингу в медицині: навчальний посібник / В.Г. Шутурмінський, Н.Л. Кусик, О.В. Рудінська. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 176 с.

5. Пінішко В.С., Рудницька О.С., Юсипович О.І. Ціни і ціноутворення: навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. комерц. акад., 2013. 191 с.

6. Попченко Т.П. Реформування сфери охорони здоров'я в Україні: організаційне, нормативно-правове та фінансово-економічне забезпечення: аналітична доповідь. Київ: НІСД. 2012. 96 с.

7. Тормоса Ю. Г. Ціни та цінова політика: навч.-метод. посіб. Київ: КНЕУ, 2006. 247 с.

8. Шкварчук Л.О. Ціни і ціноутворення: навч. посіб. Київ: Кондор. 2008. 195 с.

Електронні інформаційні ресурси:

1. Галузевий класифікатор «Довідник медичних процедур (послуг) та хірургічних операцій». URL: <https://www.dec.gov.ua/mtd/klafyfikator/>.

2. Державна казначейська служба України: офіційний веб-сайт. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>.

3. Департаменті управління та контролю якості медичних послуг МОЗ України: офіційний веб-сайт. URL: <https://moz.gov.ua/en/struktura>.

4. Лабораторія проблем економіки та управління в охороні здоров'я. URL: www.med122.com.

5. Медичний світ: професійна газета. URL: www.medsvit.org.

6. Міністерство охорони здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://moz.gov.ua/>.

7. Міністерство соціальної політики України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/main/Pro-ministerstvo.html>.

8. Національна служба здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://nszu.gov.ua/pro-nszu>.

9. Національна академія медичних наук України. URL: www.amnu.gov.ua.

10. Охорона здоров'я. Державна служба статистики України: офіційний веб-сайт.

URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/06/zb_zoz_17.xls.

11. Український медичний часопис: медичний журнал. URL: www.umj.com.ua.
12. Українська Медична Рада. URL: <http://www.medicalcouncilukraine.org>.
13. Український медичний часопис: медичний журнал. URL: www.umj.com.ua.
14. Українська Медична Рада. URL: <http://www.medicalcouncilukraine.org>.

ТЕМА 3. ОСНОВНІ МЕТОДИ ЦІНОУТВОРЕННЯ

Мета: набуття здобувачем вищої освіти знань щодо основних методів ціноутворення в охороні здоров'я, поняття собівартості як базової складової ціни, формування елементів ціни на медичні послуги виходячи з певної методики.

Основні поняття:

1. Витрати медичних установ.
2. Собівартість медичної послуги та її основні показники.
3. Методики розрахунку вартості медичної послуги.
4. Метод покрокового розподілу витрат «зверху донизу».

ПЛАН:

1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ:

Привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація здобувачів вищої освіти щодо вивчення теми.

2. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ, НАВИЧОК.

Витрати медичного закладу

прямі	непрямі
<ul style="list-style-type: none">▶ оплата праці медичного персоналу, зайнятого в процесі надання послуг (лікарі, середній медичний персонал);▶ нарахування на оплату праці цього персоналу;▶ матеріальні витрати, які повністю спожиті в процесі надання медичних послуг (медикаменти, перев'язувальні засоби, шприці та інші одноразові медичні прилади, продукти харчування);▶ зношення м'якого інвентарю в основних підрозділах;▶ зношення медичного та іншого обладнання, яке використовується безпосередньо в лікувально-діагностичному процесі.	<ul style="list-style-type: none">▶ оплата праці персоналу, який виконує загальногосподарські функції;▶ нарахування на оплату праці цього персоналу;▶ господарські витрати (на матеріали й предмети для поточних господарських цілей, на канцелярські товари, інвентар та оплату послуг сторонніх організацій – охорона, пожежна служба, зв'язок, вивезення сміття);▶ витрати на відрядження та службові поїздки;▶ оплата оренди, комунальних послуг (водопостачання та каналізація, електроенергія, природний газ й інше паливо, тепlopостачання);▶ амортизація будівель і споруд, які безпосередньо не пов'язані з наданням медичних послуг;▶ зношення м'якого інвентарю для допоміжних підрозділів;▶ інші витрати.

Непрямі витрати з надання конкретної медичної послуги можна врахувати за допомогою коефіцієнта цих витрат, який визначається за формулою:

$$Кнеп = \frac{\sum НВ}{\sum ПВ},$$

де: $\sum НВ$ – річна сума непрямих витрат медичних закладів;
 $\sum ПВ$ – річна сума прямих витрат медичних закладів.

Вартість послуги розраховується за формулою:

$$Вп = Впр + Внеп = Впр + (Впр \times Кнеп);$$

де: $Вп$ – вартість (бюджетна розцінка) послуги;
 $Впр$ – **прямі витрати**, необхідні для виконання робіт з надання даної послуги, які визначаються як відношення річної суми цих витрат підрозділу до обсягу робіт (послуг), виконаних за цей період:

$$В пр = \frac{\sum В пр. рік}{Q рік}, \text{ грн}$$

де: $Q рік$ – річний обсяг наданих послуг.

Основні методи встановлення цін на нові медичні послуги:

1. Метод «зняття вершків» на ринку. Передбачає встановлення від початку пропозиції даної послуги за максимально завищеними цінами. Для цього треба буде провести комплекс маркетингових заходів щодо просування товару на ринок: широка інформація про надання послуги, її привабливості, корисності. Даний варіант ціни зазвичай застосовують, коли впровадження послуг здійснюється на такому сегменті ринку, де попит не залежить (чи залежить несуттєво) від динаміки цін. Застосування цього методу виправдано, якщо є впевненість у тім, що ця послуга дійсно знайде свого покупця і що найближчим часом її не зможуть надавати конкуренти. Це також можливо за умови, коли розробка послуги ґрунтується на потужному фінансовому фундаменті, новітній дорогій технології та обладнанні, високому рівні кваліфікації персоналу, відсутності аналогів. Її застосування до появи на ринку аналогів дозволить максимізувати прибуток закладу.

2. Ціна впровадження й проникнення на ринок медичних послуг передбачає, що медичний заклад встановлює на нову послугу занижену ціну, що дозволяє залучити якомога більше уваги пацієнтів і завоювати якомога більшу частку ринку. При цьому пацієнтів приваблюють низькі ціни, що веде до розширення обсягу надання послуг і навпаки – низькі ціни часто не вигідні для існуючих і потенційних конкурентів. При виборі цього методу потрібно бути впевненим в тім, що конкуренти не зможуть швидко відреагувати й переглянути свої ціни, а також в тім, що ви зможете компенсувати тимчасові втрати в майбутньому й закріпити за собою сегмент пацієнтів.

3. Ціна лідера на ринку медичних послуг. Передбачає орієнтацію на політику цін лідера в цій сфері національної економіки. Як правило, лідер має достатньо можливостей швидко відреагувати на появу нової послуги, тому тут важливо не «наступити на хвіст» лідерові, а встановлювати ціни на нові послуги у межах, які обумовлені новими характеристиками вашої послуги порівняно з існуючими послугами лідера. При цьому, чим менше відмінностей нової послуги від наявних, тим ближче ціна на неї повинна бути до ціни лідера. **Якщо ж медичний заклад є порівняно невеликим і не в змозі розгорнути надання нової послуги в обсязі, достатньому для успішної конкуренції, то краще встановлювати ціни, орієнтовані на ціну лідера.**

4. Престижна ціна. Встановлюються на «модні» медичні послуги (косметологічні, фізіотерапевтичні...), які як правило, не є життєво необхідними. Для встановлення таких цін важливо, щоб даний медичний заклад мав високу репутацію й вселяла впевненість у тім, що в даний момент наявні на ринку подібні послуги не володіють тими якісними характеристиками, які пропонуєте ви. У таких випадках пацієнт готовий платити дуже високу ціну за отримання цієї послуги, хоча часто вона виявляється не тільки зайвою, але і небажаною як для здоров'я, так і для іміджу (особливо публічних людей).

5. Психологічна ціна. Дослідження маркетологів показали, що ціна повинна виражатися не круглим і не парним числом (не € 100, а € 99,9). Даний підхід популярний з кількох причин: споживач орієнтується на перші цифри ціни і йому здається, що ця ціна істотно нижче, ніж кругла, а продавець нібито йде назустріч своїм пацієнтам.

При всіх цих методах встановлення цін на нові послуги обов'язковою умовою залишається те, що вони повинні відшкодовувати понесені витрати, забезпечувати можливість розраховуватися з державою за своїми зобов'язаннями й отримувати прибуток – це необхідні вимоги успішного бізнесу, можливості його розвитку та досягнення не лише економічного, а й соціального та медичного результату.

Методи регулювання цін (на ринку медичних послуг відрізняються від методів на інших ринках):

1) Ринкові – саморегулювання під впливом кон'юнктури ринку (співвідношення попиту та пропозиції), цін конкурентів, можливості проникнення на ринок імпортованих

товарів і послуг, лікарських засобів і витратних матеріалів, отримання допомоги за кордоном.

2) Регулювання на рівні організації – урахування її економічної стратегії, етап життєвого циклу товару (послуги), сегментування ринку, рівень цін і тарифів у медичних закладах.

3) Державного регулювання – діяльність органів державної влади з вироблення, реалізації та вдосконалення регуляторного впливу на розвиток суспільства з метою задоволення все зростаючих потреб його членів:

– **адміністративні методи** базуються на владі, дисципліні, відповідальності та реалізуються через ієрархію управління за допомогою виконання посадових інструкцій, обов'язків і розпоряджень (*введення державних преїскурантних цін, що розраховуються, як правило, на основі кошторису витрат медичних закладів і затверджуються органами центральної влади або місцевого самоврядування; «заморожування» цін на певний час – встановлюється заборона на підвищення цін на медичні товари (послуги) через екстремальні умови, після нормалізації яких заборона скасовується; фіксація цін компаній-монополістів – застосовується на монополізованому ринку медичних послуг: унікальні дорогі послуги, відсутність конкурентів; встановлення граничних надбавок до фіксованих цін – застосовується для недопущення отримання надприбутків медичними закладами; встановлення граничного рівня цін на конкретні товари – використовується для запобігання недобросовісної конкуренції, коли на одні й ті ж товари (наприклад, ліки) за рахунок зміни їх назви необґрунтовано підвищуються ціни; встановлення конкретного рівня разового підвищення цін на певні товари (послуги); заборона на горизонтальне та вертикальне фіксування цін; заборона цінової дискримінації; заборона демпінгових цін).*

– **економічні методи** передбачають різноманітне заохочення економічних суб'єктів до розвитку виробництва, зростання національного багатства й підвищення рівня та якості життя населення (*перелік і ставки загальнодержавним і місцевих податків та зборів; установа рівня мінімальної заробітної плати, розміру й частки бюджетних видатків; цільові субсидії, надбавки, дотації, позики, державні замовлення, державні закупівлі, пільги в оподаткуванні і кредитуванні, здійснення політики прискореної амортизації, регулювання цін, встановлення різних імпорتنих та експортних тарифів тощо).*

– **нормативно-правові методи** базуються на розробці й виданні юридичних норм, які упорядковують відносини між громадянами та органами державної влади, найманими працівниками і роботодавцями тощо (*Конституція України, Закони України, Укази Президента України, постанови та рішення Верховної Ради України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України; відомчі підзаконні правові нормативні акти; розпорядження, що видаються місцевими органами державного управління та органами місцевого самоврядування; нормативні акти (регламенти, положення тощо), які упорядковують внутрішню організаційну діяльність конкретного органу управління).*

– **організаційні методи** узгоджують інтереси та ресурси окремих економічних суб'єктів у процесі їх взаємодії (*визначення процедури участі в тих чи інших заходах; сприяння укладанню угод; надання необхідних консультацій та інформації; надання допомоги при створенні інфраструктури бізнесу; розробки стратегій, програм, прогнозів і планів розвитку держави (регіону, галузі, сфери); координації зусиль і ресурсів).*

– **соціально-психологічні методи** передбачають формування у громадян України почуттів гідності, патріотизму та суспільної значущості, підвищення трудової й політичної активності, прагнення забезпечити власний добробут і добробут членів своєї сім'ї (*спонукання, роз'яснення, примус, залучення громадян до соціального управління; гуманізації праці; пропаганда, політична агітація; моральне стимулювання, стягнення, етичне виховання, переконання...).*

Приклад розв'язання задач на визначення вартості медичної послуги

Задача 1

КНП «Центр первинної медико-санітарної допомоги м. Добре» надає платну послугу - комплексне ультразвукове дослідження внутрішніх органів. Цю послугу надає відділення ультразвукової діагностики.

Для проведення одного комплексного ультразвукового дослідження використовують такі матеріали:

- гель для УЗД - 30 г;
- серветки для витирання гелю - 2 шт.;
- спирт 70% - 2,1 мл;
- папір для виписки формату А4 - 4 арк.

Вартість матеріалів:

- гель для УЗД – 10,20 грн за 300 г;
- серветки для витирання гелю – 250 грн за 2500 шт.;
- спирт 70% - 30 грн за 100 мл;
- папір для виписки формату А4 – 150 грн за 500 арк.

Середньомісячний баланс робочого часу лікаря становить 160,42 год.

Зарплата лікаря за місяць (умовно) - 5475,34 грн.

Витрати робочого часу на одне обстеження - 0,67 год (40 хв)

Штатними нормативами передбачено на одну лікарську посаду 0,5 посади молодшої медичної сестри.

Оклад молодшої медсестри 3805,50 грн.

Загальний фонд зарплати за попередній рік становив 16826421,00 грн.

Фонд додаткової зарплати за попередній рік — 7297436,00 грн.

Згідно з технічним паспортом УЗД-апарат споживає 600 Вт на годину. Трудомісткість комплексного ультразвукового дослідження внутрішніх органів становить 0,67 год. Поточна ціна 1 кВт - 2,447 грн.

Балансова вартість УЗД-апарата — 450984,00 грн.

Амортизаційні відрахування за попередній рік — 45098,00 грн.

Кількість годин роботи УЗД-апарата в попередньому році — 2015,5.

За попередній рік у відділенні ультразвукової діагностики здійснено такі витрати, пов'язані з роботою усього відділення (загальновиробничі витрати):

- непряма заробітна плата та ЄСВ обслуговуючого персоналу відділення — 388360,84 грн;
- витрати на відрядження керівника відділення — 1640,20 грн;
- амортизація необоротних активів загальновиробничого призначення - 97415,30 грн;
- інші загальновиробничі витрати — 26714,22 грн.

За минулий рік було надано 903 послуги з комплексного ультразвукового дослідження внутрішніх органів. Їхня питома вага в загальній кількості медичних послуг відділення ультразвукової діагностики становить 15%.

За попередній рік адміністративні витрати КНП охорони здоров'я, що шляхом розподілу належать до відділення ультразвукової діагностики, становили 142521,40 грн; витрати на збут — 3785,00 грн. Інших операційних витрат підприємство не здійснювало.

Рівень рентабельності становить 15%:

Потрібно визначити собівартість цієї послуги та розрахувати її вартість:

1. Прямі матеріальні витрат.
2. Прямі витрати на оплату праці лікаря та молодшої медичної сестри (основна та додаткова заробітна плата)
3. Інші прямі витрати:
 - ЄСВ
 - витрати електроенергії для роботи УЗД-апарата
 - Амортизація УЗД-апарата
4. Загальновиробничі витрати
5. Операційні витрати
6. Собівартість та вартість послуги.

РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧІ 1

КНП «Центр первинної медико-санітарної допомоги м. Добре» надає платну послугу — комплексне ультразвукове дослідження внутрішніх органів. Цю послугу надає відділення ультразвукової діагностики. Визначимо собівартість цієї послуги та розрахуємо її вартість.

По-перше, порахуємо **прямі матеріальні витрати**. Для проведення одного комплексного ультразвукового дослідження використовують такі **матеріали**:

- гель для УЗД - 30 г;
- серветки для витирання гелю - 2 шт.;
- спирт 70% - 2,1 мл;
- папір для виписки формату А4 - 4 арк.

Визначаємо вартість гелю, необхідного для проведення цього дослідження, якщо вартість 1 г - 0,07 грн:

$$0,07 \text{ грн} \times 30 \text{ г} = 2,10 \text{ грн.}$$

Аналогічно розраховуємо вартість усіх прямих матеріальних витрат. Отримуємо загальну суму - **3,05 грн** (умовно).

По-друге, порахуємо **прямі витрати на оплату праці**. Для визначення витрат на оплату праці необхідно визначити зарплату лікаря і медичного персоналу, які забезпечують виконання медичної послуги.

Середньомісячний баланс робочого часу лікаря становить 160,42 год.

Зарплата за місяць (умовно) - 5475,34 грн.

Витрати робочого часу на одне обстеження - 0,67 год (40 хв)

Визначаємо суму зарплати лікаря за надання послуги:

$$5475,34 \text{ грн} : 160,42 \text{ год} \times 0,67 \text{ год} = 22,87 \text{ грн.}$$

Під час виконання цієї медичної послуги також використовують працю молодшого медперсоналу. Оплата праці таких працівників визначається пропорційно зарплаті лікаря. Штатними нормативами передбачено на одну лікарську посаду 0,5 посади молодшої медичної сестри.

Розрахуємо відношення фонду зарплати молодшого медперсоналу до фонду зарплати лікарів:

$$3805,50 \text{ грн (оклад молодшої медсестри)} \times 0,5 : 5475,34 \text{ грн (зарплата лікаря)} \times 100\% = 34,75\%.$$

Далі розрахуємо зарплату молодшої медичної сестри, що належить до прямих витрат на оплату праці:

$$22,87 \text{ грн} \times 34,75\% = 7,95 \text{ грн.}$$

Основна зарплата становитиме:

$$22,87 \text{ грн} + 7,95 \text{ грн} = 30,82 \text{ грн.}$$

Щоб визначити додаткову заробітну плату, потрібно розрахувати її питому вагу в загальному фонді зарплати за попередній період.

На цьому КНП охорони здоров'я загальний фонд зарплати за попередній рік становив 16826421,00 грн. Фонд додаткової зарплати за попередній рік — 7297436,00 грн.

$$7297436,00 \text{ грн} : 16826421,00 \text{ грн} \times 100\% = 43,37\%.$$

Тому **додаткова зарплата** для такої медичної послуги становитиме:

$$30,82 \text{ грн} \times 43,37\% = 13,37 \text{ грн.}$$

Загальна сума прямих витрат на оплату праці включає основну й додаткову зарплату:

$$30,82 + 13,37 = \mathbf{44,19 \text{ грн.}}$$

По-третє, порахуємо **інші прямі витрати**. Однією зі складових інших прямих витрат є **нарахування на заробітну плату єдиного соціального внеску (ЄСВ)**, які визначають у розмірах, встановлених чинним законодавством (на даний час — 22%):

$$44,19 \text{ грн} \times 22\% = 9,72 \text{ грн.}$$

До інших прямих витрат також можна віднести **витрати електроенергії для роботи УЗД-апарата**. Згідно з технічним паспортом УЗД-апарат споживає 600 Вт на годину. Трудомісткість комплексного ультразвукового дослідження внутрішніх органів становить 0,67 год. Поточна ціна 1 кВт — 2,447 грн.

$$600 \text{ Вт/год} \times 0,67 \text{ год} : 1000 \times 2,447 \text{ грн} = 0,98 \text{ грн.}$$

Амортизація УЗД-апарата також є іншими прямими витратами. Розрахуємо її суму. Балансова вартість УЗД-апарата — 450984,00 грн. Амортизаційні відрахування за попередній рік — 45098,00 грн. Кількість годин роботи УЗД-апарата в попередньому році — 2015,5.

Визначаємо амортизаційні відрахування для цієї медичної послуги:

$$45098,00 \text{ грн} : 2015,5 \text{ год} = 22,38 \text{ грн (за годину)} \times 0,67 \text{ (трудомісткість)} = 14,99 \text{ грн.}$$

Загальна сума інших прямих витрат становить:

$$9,72 + 0,98 + 14,99 = \mathbf{25,69 \text{ грн.}}$$

За попередній рік у відділенні ультразвукової діагностики здійснено такі витрати, пов'язані з роботою усього відділення (загальновиробничі витрати):

- *непряма заробітна плата та ЄСВ обслуговуючого персоналу відділення — 388360,84 грн;*
 - *витрати на відрядження керівника відділення — 1640,20 грн;*
 - *амортизація необоротних активів загальновиробничого призначення — 97415,30 грн;*
 - *інші загальновиробничі витрати — 26714,22 грн.*
- Разом: 514130,56 грн, з них (умовно):*
 — *змінні і постійні розподілені витрати становлять 385587,20 грн;*
 — *постійні нерозподілені — 128543,36 грн*

За минулий рік було надано 903 послуги з комплексного ультразвукового дослідження внутрішніх органів. Їхня питома вага в загальній кількості медичних послуг відділення ультразвукової діагностики становить 15%.

Отже, у виробничу собівартість медичної послуги включаємо загальновиробничі витрати в сумі:

$$385587,20 \times 15\% : 903 = 64,05 \text{ грн.}$$

У собівартість реалізованої медичної послуги:

$$128543,36 \times 15\% : 903 = 21,35 \text{ грн.}$$

Виробнича собівартість медичної послуги

Розрахуємо виробничу собівартість медичної послуги з комплексного ультразвукового дослідження внутрішніх органів у табл.1, використовуючи попередні розрахунки.

Таблиця 1

Виробнича собівартість медичної послуги

Статті витрат	Сума, грн
Прямі матеріальні витрати	3,05
Прямі витрати на оплату праці	44,19
Інші прямі витрати	25,69
Загальновиробничі витрати	64,05
Виробнича собівартість медичної послуги	136,98

За попередній рік адміністративні витрати КНП охорони здоров'я, що шляхом розподілу належать до відділення ультразвукової діагностики, становили 142521,40 грн; витрати на збут — 3785,00 грн. Інших операційних витрат підприємство не здійснювало.

Враховуючи, що питома вага медичної послуги з комплексного ультразвукового дослідження внутрішніх органів становить 15% у загальній кількості послуг відділення, розрахуємо непрямі витрати, що відносяться на повну собівартість цієї послуги:

- **адміністративні витрати:** $142521,40 \times 15\% : 903 = 23,67 \text{ грн};$

- витрати на збут: $3785,00 \times 15\% : 903 = 0,63$ грн.

Повна собівартість медичної послуги

Розрахуємо тепер повну собівартість медичної послуги в табл. 2, використовуючи попередні розрахунки.

Таблиця 2

Повна собівартість медичної послуги

Статті витрат	Сума, грн
Собівартість реалізованої медичної послуги	158,33
Адміністративні витрати	23,67
Витрати на збут	0,63
Повна собівартість медичної послуги	182,63

У бухгалтерському обліку і фінансовій звітності **повну собівартість медичної послуги не відображають**. Вона необхідна для визначення вартості медичної послуги. Після обчислення повної собівартості до неї потрібно додати прибуток, що не перевищує встановленого для закладу граничного рівня.

У нашому прикладі рівень рентабельності становить 15%:

$$182,63 \text{ грн} \times 1,15 = 210,02 \text{ грн.}$$

Отже, саме така ціна може бути встановлена на платну медичну послугу з комплексного ультразвукового дослідження внутрішніх органів.

Отже, перш ніж розпочинати обґрунтований розрахунок вартості медичних послуг, медичний заклад має затвердити їх перелік. Оцінивши всі витрати, що здійснює КНП, потрібно визначити, які з них можуть бути включені в собівартість медичної послуги прямим шляхом. Для інших непрямих витрат підприємства варто розробити і затвердити критерії їх розподілу між медичними послугами. Проаналізувавши інформацію про фактичні непрямі витрати за попередній період, потрібно визначити їх планову величину, що включається в собівартість послуги. Далі здійснюємо облік поточних витрат і визначаємо їх фактичну величину. За отриманими обліковими даними розраховуємо собівартість реалізованої послуги, яка буде відображена у фінансовій звітності, і повну собівартість, якою користуємося для ціноутворення. Кожен із цих етапів потребує значної уваги.

Практичні завдання:

Задача 2

КНП «Багатопрофільна лікарня Горохівської селищної ради» надає платну послугу - комп'ютерна томографія. Цю послугу надає діагностичне відділення.

Для проведення одного комплексного КТ-дослідження використовують такі матеріали:

- Простирадла одноразові (спанбонд) – 2 м;
- Бахіли – 2 шт;
- спирт 70% - 2,1 мл;
- папір для виписки формату А4 - 4 арк.

Вартість матеріалів:

- Простирадла одноразові (спанбонд) – 170 грн за 50 м;
- Бахіли – 520 грн за 2500 шт;
- спирт 70% - 30 грн за 100 мл;
- папір для виписки формату А4 – 150 грн за 500 арк.

Середньомісячний баланс робочого часу лікаря становить 160,48 год.

Зарплата лікаря за місяць (умовно) – 9 432, 54 грн.

Витрати робочого часу на одне обстеження - 1 год (60 хв)

Штатними нормативами передбачено на одну лікарську посаду 0,5 посади молодшої медичної сестри.

Оклад молодшої медсестри 3 465,72 грн.

Загальний фонд зарплати за попередній рік становив 3 250 763, 32 грн.

Фонд додаткової зарплати за попередній рік — 8 468 743,00 грн.

Згідно з технічним паспортом КТ-апарат споживає 600 Вт на годину. Трудомісткість комплексного КТ дослідження становить 1 год. Поточна ціна 1 кВт – 3, 147 грн.

Балансова вартість КТ-апарата — 840984,00 грн.

Амортизаційні відрахування за попередній рік — 95098,00 грн.

Кількість годин роботи КТ-апарата в попередньому році — 2015,5.

За попередній рік у діагностичному відділенні здійснено такі витрати, пов'язані з роботою усього відділення (загальновиробничі витрати):

- непряма заробітна плата та ЄСВ обслуговуючого персоналу відділення — 488360,84 грн;
- витрати на відрядження керівника відділення — 2640,20 грн;
- амортизація необоротних активів загальновиробничого призначення — 107415,30 грн;
- інші загальновиробничі витрати — 36714,22 грн.

За минулий рік було надано 1232 послуги з комп'ютерної томографії. Їхня питома вага в загальній кількості медичних послуг діагностичного відділення становить 30%.

За попередній рік адміністративні витрати КНП охорони здоров'я, що шляхом розподілу належать до діагностичного відділення, становили 152521,40 грн; витрати на збут — 4585,00 грн. Інших операційних витрат підприємство не здійснювало.

Рівень рентабельності становить 30%:

Потрібно визначити собівартість цієї послуги та розрахувати її вартість:

1. Прямі матеріальні витрати.

2. Прямі витрати на оплату праці лікаря та молодшої медичної сестри (основна та додаткова заробітна плата).

3. Інші прямі витрати:

- ЄСВ;
- витрати електроенергії для роботи КТ-апарата;
- Амортизація КТ-апарата;

4. Загальновиробничі витрати.

5. Операційні витрати.

6. Собівартість та вартість послуги.

Задача 3

КНП «Центр первинної медико-санітарної допомоги Веселківської селищної ради» надає платну послугу - електрокардіографія . Цю послугу надає діагностичне відділення.

Для проведення одного електрокардіографічного дослідження використовують такі матеріали:

- Простирадла одноразові (спанбонд) – 2 м;
- Ватні тампони (для змочування поверхні тіла)– 4 шт.;
- спирт 70% - 2,1 мл;
- папір для друку ЕКГ– 45 см.

Вартість матеріалів:

- Простирадла одноразові (спанбонд) – 162 грн за 50 м;
- Ватні тампони – 320 грн за 2500 шт;
- спирт 70% - 30 грн за 100 мл;
- папір для друку ЕКГ– 390 грн за 1 уп. (20м).

Середньомісячний баланс робочого часу лікаря становить 164,12 год.

Зарплата лікаря за місяць (умовно) – 10 267, 54 грн.

Витрати робочого часу на одне обстеження – 0,25 год (15 хв)

Штатними нормативами передбачено на одну лікарську посаду 0,5 посади молодшої медичної сестри.

Оклад молодшої медсестри 3 215,02 грн.

Загальний фонд зарплати за попередній рік становив 3 010 263, 32 грн.

Фонд додаткової зарплати за попередній рік — 8 162 143,00 грн.

Згідно з технічним паспортом ЕКГ-апарат споживає 220 Вт на годину.

Трудомісткість ЕКГ-дослідження становить 15 хвилин. Поточна ціна 1 кВт – 3, 12 грн.

Балансова вартість ЕКГ-апарата — 140984,00 грн.

Амортизаційні відрахування за попередній рік — 32098,00 грн.

Кількість годин роботи ЕКГ-апарата в попередньому році — 1215,5.

За попередній рік у діагностичному відділенні здійснено такі витрати, пов'язані з роботою усього відділення (загальновиробничі витрати):

- непряма заробітна плата та ЄСВ обслуговуючого персоналу відділення — 288360,84 грн;
- витрати на відрядження керівника відділення — 640,20 грн;
- амортизація необоротних активів загальновиробничого призначення — 57415,30

грн;

- інші загальновиробничі витрати — 16714,22 грн.

За минулий рік було надано 1332 послуги електрокардіографічного обстеження. Їхня питома вага в загальній кількості медичних послуг діагностичного відділення становить 30%.

За попередній рік адміністративні витрати КНП охорони здоров'я, що шляхом розподілу належать до діагностичного відділення, становили 102521,40 грн; витрати на збут — 2585,00 грн. Інших операційних витрат підприємство не здійснювало.

Рівень рентабельності становить 30%.

Потрібно визначити собівартість цієї послуги та розрахувати її вартість:

1. Прямі матеріальні витрати.
2. Прямі витрати на оплату праці лікаря та молодшої медичної сестри (основна та додаткова заробітна плата).
3. Інші прямі витрати:
 - ЄСВ;
 - витрати електроенергії для роботи ЕКГ-апарата;
 - Амортизація ЕКГ-апарата;
4. Загальновиробничі витрати.
5. Операційні витрати.
6. Собівартість та вартість послуги.

3. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

Усне опитування:

1. Опишіть підходи до механізму ціноутворення у сфері медичних послуг.
2. Охарактеризуйте методики ціноутворення.
3. Опишіть варіанти розрахунку цін на медичні послуги.
4. Розкрийте сутність розрахунку звичайної медичної послуги.
5. Розкрийте сутність розрахунку собівартості медичної послуги.
6. Опишіть етапи методу покрокового розподілу витрат «зверху донизу».
7. Охарактеризуйте життєвий цикл послуги на ринку.

Тестування:

1. Собівартість медичної допомоги – це ... :

А) Виражені у грошовій формі поточні витрати лікувального закладу, пов'язані з наданням лікувальних, діагностичних, профілактичних, оздоровчих, відновних та інших видів медичних послуг населенню.

Б) Грошове вираження вартості послуги; економічна категорія, що служить для непрямого виміру величини витраченого на виробництво послуг.

В) Сума, що сплачується при придбанні послуги.

Г) Ціна, що склалася при взаємодії попиту та пропозиції на ринку ідентичних послуг у порівнянних економічних умовах.

2. Оберіть методику, поширену у практиці ціноутворення:

А) Встановлення ціни на рівні собівартості, для застосування якої необхідна інформація про витрати медичної установи.

Б) Встановлення ціни виходячи із рівня споживчої цінності, корисності послуг, для застосування якої необхідне первинне дослідження споживача (потенційного клієнта).

В) Встановлення ціни послуги лікувально-профілактичного закладу на рівні цін, що склалися на ринку послуг сфери охорони здоров'я, для застосування якої необхідно здійснювати огляд цін ринку, конкурентів.

Г) Всі відповіді вірні.

3. Затратна методика у практиці ціноутворення представляє собою:

А) Встановлення ціни на рівні собівартості, для застосування якої необхідна інформація про витрати медичної установи.

Б) Встановлення ціни виходячи із рівня споживчої цінності, корисності послуг, для застосування якої необхідне первинне дослідження споживача (потенційного клієнта).

В) Встановлення ціни послуги лікувально-профілактичного закладу на рівні цін, що склалися на ринку послуг сфери охорони здоров'я, для застосування якої необхідно здійснювати огляд цін ринку, конкурентів.

Г) Правильної відповіді немає.

4. Споживча методика у практиці ціноутворення представляє собою:

А) Встановлення ціни на рівні собівартості, для застосування якої необхідна інформація про витрати медичної установи.

Б) Встановлення ціни виходячи із рівня споживчої цінності, корисності послуг, для застосування якої необхідне первинне дослідження споживача (потенційного клієнта).

В) Встановлення ціни послуги лікувально-профілактичного закладу на рівні цін, що склалися на ринку послуг сфери охорони здоров'я, для застосування якої необхідно здійснювати огляд цін ринку, конкурентів.

Г) Правильної відповіді немає.

5. У практиці ціноутворення на медичні послуги зустрічаються представлені варіанти розрахунку цін, окрім:

А) Розрахунок тарифу.

Б) «Усереднені витрати плюс прибуток».

В) «Метод піраміди».

Г) «Кроковий метод».

6. Виберіть формулу розрахунку звичайної медичної послуги:

А) $C = C_{п} + C_{к} = 3_{п} + Нз + М + З + О + I$

Б) $C = \text{Пр} / В * 100\%$

В) $C = C_{п} + \text{Пр} = 3_{п} + Нз + Р_о + C_{к} + О + I$

Г) $C = \text{Пр} + C_{п} * 100\% / 3_{п}$

7. Виберіть зайвий етап визначення собівартості медичної процедури:

А) Розрахунок прямих витрат на медичну процедуру.

Б) Визначення непрямих витрат, які належать до процедури.

В) Розрахунок рівня конкурентних цін, який склався на ринку медичних послуг.

Г) Розрахунок повної собівартості медичної процедури.

8. Розташуйте по порядку (від 1 до 7) етапи розподілу витрат за методикою «зверху донизу»:

А) Класифікація підрозділів/відділень закладу охорони здоров'я за типами центрів витрат.

Б) Розподіл прямих витрат між усіма структурними підрозділами/відділеннями закладу охорони здоров'я.

В) Визначення видатків, що ввійдуть до розрахунку витрат.

Г) Визначення критеріїв розподілу витрат.

- Г) Розподіл непрямих витрат.
- Д) Стандартизація переліку клінічних відділень та структурних підрозділів закладу охорони здоров'я.
- Е) Практичне виконання покрокового розподілу витрат «зверху донизу».

9. У методиці «зверху донизу» до розрахунку витрат у практиці закладів охорони здоров'я не враховуються:

- А) Капітальні витрати (капітальний ремонті закупівля високовартісного обладнання та інших основних засобів).
- Б) Амортизація.
- В) Витрати, що безпосередньо не пов'язані з наданням медичних послуг, які передбачені державною Програмою медичних гарантій.
- Г) Всі відповіді вірні.

10. Застосування стратегії «зняття вершків» у постановці ціни на послугу найбільш вигідніше:

- А) На стадії зрілості, коли послуга показала свої можливості і стабільно закріпилася на ринку.
- Б) На стадії розробки, коли послуга потенційно інноваційна з перспективою на розвиток.
- В) На стадії впровадження та зростання послуги, яка є новинкою для цього сегмента ринку.
- Г) На стадії зниження рівня продажів, коли втрачається весь потенціал та актуальність послуги.

4. ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ / ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ:

Обов'язкова доповідь, яка супроводжується презентацією, на практичному занятті із демонстраційними матеріалами (в Microsoft PowerPoint або Microsoft Word) на 7 - 10 хвилин. Презентація повинна містити не менше 7 - 10 слайдів (кількість слайдів не має жорсткого обмеження, вона залежить від специфіки обраної теми).

В презентації необхідно надати короткий опис загальної проблеми в контексті визначеної теми, розкрити головні елементи обраної теми, навести приклади, узагальнити результати, зробити висновки, надати список використаних джерел (за необхідністю).

1. Наукові підходи до ціноутворення на лікарські засоби.
2. Система управління фармацевтичним прайсингом: загальні підходи.
3. Референтне ціноутворення на лікарські засоби.
4. Класифікація основних моделей медичних систем у світі, аналіз шляху України.
5. Ціна як інструмент маркетингової цінової політики.
6. Аспекти стрес-менеджменту в процедурі прийняття рішень визначення ціни медичної послуги.
7. Особливості коригування ціни на медичні послуги.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна:

1. Бакунов О.О, Кучеренко Ю.О. Цінова політика підприємства: навч. посіб. Донецьк: ДонНУЕТ. 2016. 111 с.

2. Визначення собівартості і ціноутворення в клінічній медицині (практичні рекомендації). Дніпропетровськ: Центр наукової медичної інформації та патентно-ліцензійної роботи МОЗ України, 2001. 27 с.

3. Дорогой А. П., Корнацький В. М., Манойленко Т. С. та ін. Орієнтовна вартість лікування хворих із серцево-судинними захворюваннями в амбулаторних умовах. Лікарська справа. 2004. № 5/6. С. 95–99.

4. Колесніков О. В. Ціноутворення: навч. посіб., 4-е видання. Київ: Центр учбової літератури. 2019. 156 с.

5. Лехан В. М., Ключна О. С., Солодченко І. Г. Визначення собівартості медичних послуг приватного стоматологічного кабінету на сучасному етапі розвитку ринкової економіки. Вісн. соц. гігієни та організації охорони здоров'я України. 2004. № 1. С. 77–82.

6. Лисак О. І., Андрєєва Л. О., Тебенко В. М. Ціноутворення: курс лекцій. Мелітополь: Люкс, 2020. 193 с.

7. Прищак Р. А. Про вартість онкогінекологічної допомоги. Вісн. соц. гігієни та організації охорони здоров'я України. 2000. № 3. С. 86–87.

8. Макаренко Н.О., Лищенко М.О. Маркетингове ціноутворення. Теоретичні основи: навч. посіб. Буринь: ПП «Буринська районна друкарня», 2020. 129 с.

9. Шульга О. А. Ціноутворення: курс лекцій: навч. посіб. Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2015. 110 с.

Додаткова:

1. Малініна Н.М. Ціни і ціноутворення: практикум. Вінниця: ВНТУ, 2015. 63 с.

2. Мазур О. Є. Ринкове ціноутворення: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 480 с.

3. Менеджмент та маркетинг в охороні здоров'я: навчальний посібник / В.І. Борщ, О.В. Рудінська, Н.Л. Кусик. Херсон: Олді+, 2022. 264 с.

4. Основи менеджменту та маркетингу в медицині: навчальний посібник / В.Г. Шутурмінський, Н.Л. Кусик, О.В. Рудінська. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 176 с.

5. Пінішко В.С., Рудницька О.С., Юсипович О.І. Ціни і ціноутворення: навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. комерц. акад., 2013. 191 с.

6. Попченко Т.П. Реформування сфери охорони здоров'я в Україні: організаційне, нормативно-правове та фінансово-економічне забезпечення: аналітична доповідь. Київ: НІСД, 2012. 96 с.

7. Тормоса Ю. Г. Ціни та цінова політика: навч.-метод. посіб. Київ: КНЕУ, 2006. 247 с.

8. Шкварчук Л.О. Ціни і ціноутворення: навч. посіб. Київ: Кондор. 2008. 195 с.

Електронні інформаційні ресурси:

1. Департаменті управління та контролю якості медичних послуг МОЗ України: офіційний веб-сайт. URL: <https://moz.gov.ua/en/struktura>.

2. Лабораторія проблем економіки та управління в охороні здоров'я. URL: www.med122.com.

3. Медичний світ: професійна газета. URL: www.medsvit.org.

4. Медична інформаційна система: офіційний веб-сайт компанії Мед-експерт. URL: <http://medexpert.ua/ua/medichnij-zaklad/31-medichnij-zaklad/pro-gynku-v-iznoho-medychnoho-turyzmu-v-ukraini>.

5. Медико - правовий портал. URL: <http://103-law.org.ua>.

6. Міністерство охорони здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://moz.gov.ua/>.

7. Міністерство соціальної політики України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/main/Pro-ministerstvo.html>.
8. Український медичний часопис: медичний журнал. URL: www.umj.com.ua.

ТЕМА 4. СТРАТЕГІЯ ЦІНОУТВОРЕННЯ І ЦІНОВА ПОЛІТИКА ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Мета: набуття здобувачем вищої освіти знань щодо поняття сутності цінової політики медичного закладу та процесу її формування, основних факторів споживчої оцінки медичної послуги, підходів щодо формування концепції медичного закладу.

Основні поняття:

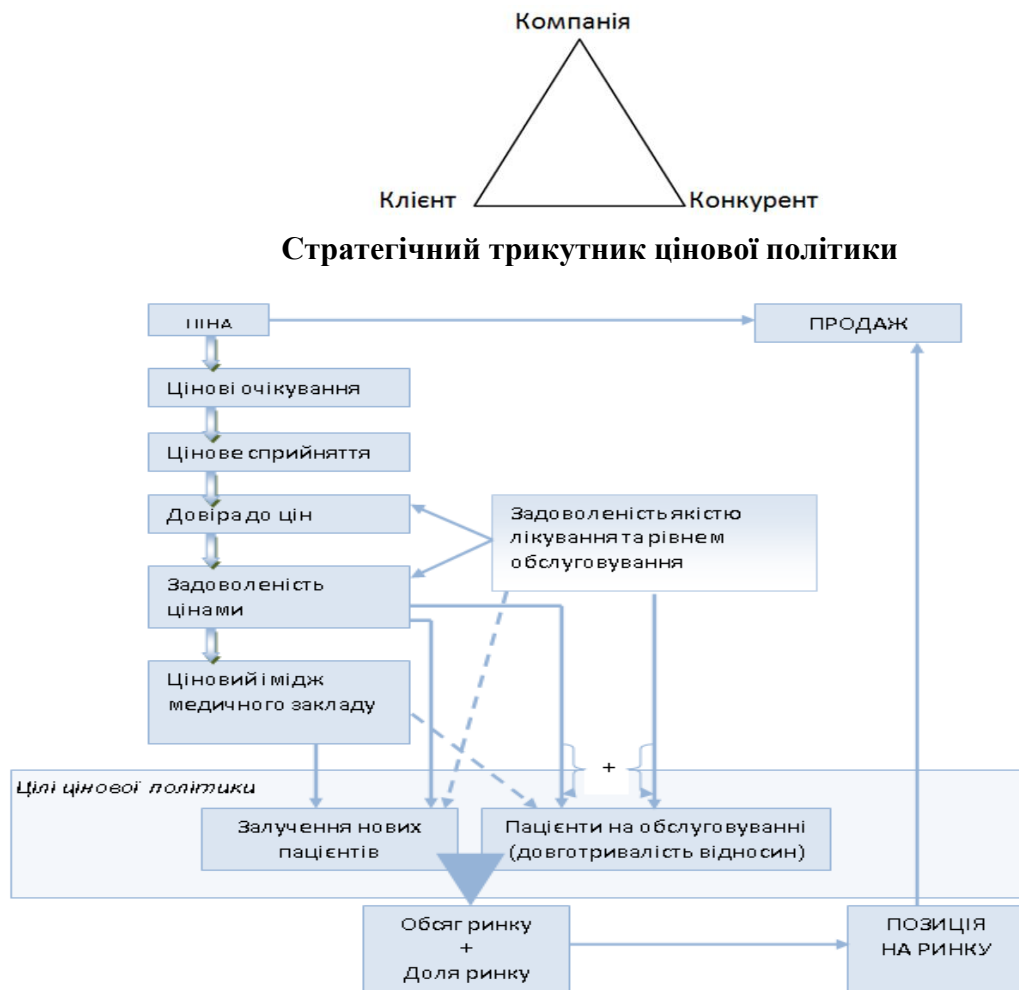
1. Суть цінової політики медичного закладу.
2. Процес формування цінової політики медичного закладу.
3. Розроблення цінової стратегії закладу охорони здоров'я.
4. Основні фактори споживчої оцінки медичної послуги.
5. Концепція медичного закладу.

ПЛАН:

1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ:

Привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація здобувачів вищої освіти щодо вивчення теми.

2. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ, НАВИЧОК.

Вплив факторів споживчої оцінки на цілі цінової політики медичного закладу

Шляхи розроблення концепції медичного закладу

Приклад розв'язання задач на визначення вартості медичної послуги

Задача 4

КНП «Центр первинної медико-санітарної допомоги м. Добре» надає платну послугу - ультразвукового дослідження молочних залоз. Цю послугу надає відділення ультразвукової діагностики.

Для ультразвукового дослідження молочних залоз використовують:

- гель для УЗД — 6,4 г
- серветки для витирання гелю — 2 шт.
- спирт етиловий — 0,37 мл
- папір для принтера — 1 шт.
- папір для виписки медичних висновків формату А4 — 1 шт.

Вартість матеріалів:

- гель для УЗД – 46,40 грн за 1 кг;
- серветки для витирання гелю – 250 грн за 2500 шт.;
- спирт 70% - 21,62 грн за 100 мл;
- папір для виписки формату А4 – 100 грн за 500 арк.

Середньомісячний баланс робочого часу лікаря становить 159,78 год.

Місячний оклад - 5071,04 грн.

Витрати робочого часу на одне обстеження* - 0,5 год (30 хв)

* Рекомендовані розрахункові норми на проведення ультразвукових досліджень затверджено наказом МОЗ від 28.11.1997 № 340.

Штатними нормативами передбачено на одну лікарську посаду 0,5 посади молодшої медичної сестри.

Загальний фонд зарплати за попередній рік становить 14 999 926,00 грн.

Фонд додаткової зарплати за попередній рік — 5 019 320,00 грн.

Згідно з технічним паспортом УЗД-апарат споживає 600 Вт на годину. Трудомісткість обстеження молочних залоз становить 0,50 год.

Ціна 1 кВт — 2,411 грн.

Балансова вартість УЗД-апарату з урахуванням індексації — 480810,00 грн.
Амортизаційні відрахування за попередній рік — 48 081,00 грн (10% від балансової вартості).

Кількість годин роботи УЗД-апарату у попередньому році — 1917,3 год.

Фактичні витрати установи за базисний рік - 24 565 907,32 грн

Фактичні витрати на заробітну плату за базисний рік - 15 112 133,76 грн

Фактичні витрати на заробітну плату адміністративно-господарського та обслуговуючого персоналу - 2 163 305,00 грн

Коефіцієнт відношення фактичної зарплати з нарахуваннями до фактичної зарплати без нарахувань - 1,22

Фактичні витрати на продукти харчування за базисний рік - 580 677,41 грн

Фактичні витрати на медикаменти та перев'язувальні матеріали за базисний рік - 1 404 890,31 грн

Фактичні витрати на м'який інвентар за базисний рік - 0 грн

Фактичні витрати на капітальні видатки за базисний рік - 0 грн

Основний фонд заробітної плати всіх працівників відповідно до штатного розпису за базисний рік - 14 140 148,18 грн

Основний фонд заробітної плати адміністративно-господарського та обслуговуючого персоналу - 1 978 178,72 грн

Рентабельність становить 10%.

ПДВ стягується за ставкою 20%.

Потрібно визначити собівартість цієї послуги та розрахувати її вартість:

1. Прямі матеріальні витрат.
2. Прямі витрати на оплату праці лікаря та молодшої медичної сестри (основна та додаткова заробітна плата)
3. Інші прямі витрати:
 - ЄСВ
 - витрати електроенергії для роботи УЗД-апарата
 - Амортизація УЗД-апарата
4. Загальновиробничі витрати
5. Адміністративні витрати
6. Накладні витрати
7. Собівартість та вартість послуги.

Формула для розрахунку **коефіцієнту накладних витрат**:

$$K_{н.в.} = \frac{P_{ф} - ((Z_{ф} - Z_{фа}) \times K + П_{ф} + М_{ф} + Б_{ф} + K_{ф})}{Z_{ш} - Z_{ша}}$$

де $P_{ф}$ — усі фактичні витрати установи за базисний рік;

$Z_{ф}$ — фактичні витрати на заробітну плату за базисний рік;

$Z_{фа}$ — фактичні витрати на заробітну плату адміністративно-господарського та обслуговуючого персоналу;

K — коефіцієнт відношення фактичної зарплати з нарахуваннями до фактичної зарплати без нарахувань;

$П_{ф}$ — фактичні витрати на продукти харчування за базисний рік;

$М_{ф}$ — фактичні витрати на медикаменти та перев'язувальні матеріали за базисний рік;

Бф — фактичні витрати на м'який інвентар за базисний рік;

Кф — фактичні витрати на капітальні видатки за базисний рік;

Зш — основний фонд заробітної плати всіх працівників відповідно до штатного розпису за базисний рік;

Зша — основний фонд заробітної плати адміністративно-господарського та обслуговуючого персоналу.

РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧІ 4

1. Розрахунок вартості матеріальних витрат

Основною складовою прямих витрат є матеріальні витрати, а саме: витрати на медичні засоби, перев'язувальні матеріали, лабораторні реактиви, дезінфікувальні засоби, бланки, медичний інструментарій, розхідні засоби та інші, які витрачають саме під час надання послуги та які можна розрахувати у кількісному вираженні та зарахувати до конкретної медичної послуги.

Для ультразвукового дослідження молочних залоз використовують:

- гель для УЗД — 6,4 г
- серветки для витирання гелю — 2 шт.
- спирт етиловий — 0,37 мл
- папір для принтера — 1 шт.
- папір для виписки медичних висновків формату А4 — 1 шт.

Визначаємо вартість гелю, який потрібно врахувати у калькуляції. Вартість 1 кг - 46,40 грн.

$$46,40 \div 1000 \text{ г} \times 6,4 \text{ г} = 0,30 \text{ грн}$$

Аналогічно розраховуємо вартість усіх матеріальних витрат. Отримуємо загальну суму 0,78 грн.

2. Далі розраховуємо зарплату (основну та додаткову), яку слід врахувати у вартості діагностичної послуги

Визначаємо суму зарплати лікаря за надання послуги:

$$5071,04 \text{ грн} \div 159,78 \text{ год} \times 0,5 \text{ год} = 15,87 \text{ грн}$$

Під час виконання цієї медичної послуги також використовують працю молодшого медперсоналу. Оплата праці таких працівників визначається пропорційно зарплаті лікаря. Штатними нормативами передбачено на одну лікарську посаду 0,5 посади молодшої медичної сестри.

Розраховуємо відношення фонду зарплати молодшого медперсоналу до фонду зарплати лікарів:

Обрахуємо відношення фонду зарплати молодшого медперсоналу до фонду зарплати лікарів.

$3388,80 \text{ грн (оклад молодшої медсестри)} \times 0,5 \div 5071,04 \text{ грн (оклад лікаря)} \times 100 \% = 33,41\%$

Обчислений відсоток візьмемо до розрахунку.

$15,87 \text{ грн} \times 33,41\% = 5,30 \text{ грн}$

Основна зарплата становитиме: $15,87 \text{ грн} + 5,30 \text{ грн} = 21,17 \text{ грн}$.

Для визначення додаткової заробітної плати потрібно визначити її питому частку в загальному фонді зарплати за попередній період.

Загальний фонд зарплати за попередній рік становить 14 999 926,00 грн. Фонд додаткової зарплати за попередній рік — 5 019 320,00 грн.

$5\,019\,320,00 \text{ грн} \div 14\,999\,926,00 \text{ грн} \times 100\% = 33,46\%$

Обчислюємо **додаткову зарплату** для нашої послуги:

$(15,87 \text{ грн} + 5,30 \text{ грн}) \times 33,46\% = 7,08 \text{ грн}$

Нарахування на заробітну плату визначають у розмірах, встановлених чинним законодавством (на сьогодні — 22%).

$(21,17 \text{ грн} + 7,08 \text{ грн}) \times 22,0\% = 6,22 \text{ грн}$

3. Розрахунок витрат на електроенергію та амортизаційних відрахувань

Визначимо витрати на електроенергію, використану безпосередньо під час надання послуги.

Згідно з технічним паспортом УЗД-апарат споживає 600 Вт на годину. Трудомісткість обстеження молочних залоз становить 0,50 год. Ціна 1 кВт — 2,411 грн.

$600 \text{ Вт/год} \times 0,50 \text{ год} \div 1000 \times 2,411 \text{ грн} = 0,72 \text{ грн}$

3. Розрахуємо амортизаційні відрахування.

Балансова вартість УЗД-апарату з урахуванням індексації — 480810,00 грн. Амортизаційні відрахування за 2017 рік — 48 081,00 грн (10% від балансової вартості).

Кількість годин роботи УЗД-апарата у 2017 році — 1917,3.

Визначаємо амортизаційні відрахування для нашої послуги:

$48\,081,00 \text{ грн} \div 1917,3 \text{ год} = 25,08 \text{ грн (за годину)} \times 0,5 \text{ (трудомісткість)} = 12,54 \text{ грн}$

4. Загальновиробничі та адміністративні витрати

Загальновиробничі та адміністративні витрати (або накладні витрати) варто розраховувати за звітний період та розподіляти пропорційно прямим витратам на оплату праці через коефіцієнт. Також можна врахувати зазначені витрати відповідно до планових показників.

До загальновиробничих витрат належать:

- видатки на відрядження
- видатки на утримання, ремонт, оренду основних засобів
- транспортні витрати
- комунальні та інші витрати, що належать до підрозділу з надання платних послуг

Адміністративні витрати передбачають видатки на утримання адміністративно-господарського персоналу, зокрема це:

- заробітна плата
- видатки на відрядження
- юридичні послуги
- витрати на пально-мастильні матеріали
- послуги зв'язку
- розрахунково-касове обслуговування
- придбання та супровід програмного забезпечення
- послуги охорони тощо

Скористайтесь прикладом, щоб розрахувати коефіцієнт накладних витрат (див. *Приклад 2*).

5. Розрахуємо **коефіцієнт накладних витрат** за формулою та наведемо його показники:

Формула:

$$K_{н.в.} = \frac{P_{\phi} - ((Z_{\phi} - Z_{\phi а}) \times K + П_{\phi} + M_{\phi} + Б_{\phi} + K_{\phi})}{Z_{ш} - Z_{ш а}},$$

де P_{ϕ} — усі фактичні витрати установи за базисний рік;

$P_{\phi} = 24\,565\,907,32$ грн

Z_{ϕ} — фактичні витрати на заробітну плату за базисний рік;

$Z_{\phi} = 15\,112\,133,76$ грн

$Z_{\phi а}$ — фактичні витрати на заробітну плату адміністративно-господарського та обслуговуючого персоналу;

$Z_{\phi а} = 2\,163\,305,00$ грн

K — коефіцієнт відношення фактичної зарплати з нарахуваннями до фактичної зарплати без нарахувань;

$K = 1,22$

$П_{\phi}$ — фактичні витрати на продукти харчування за базисний рік;

$П_{\phi} = 580\,677,41$ грн

M_{ϕ} — фактичні витрати на медикаменти та перев'язувальні матеріали за базисний рік;

$M_{\phi} = 1\,404\,890,31$ грн

$Б_{\phi}$ — фактичні витрати на м'який інвентар за базисний рік;

$Б_{\phi} = 0$ грн

Кф — фактичні витрати на капітальні видатки за базисний рік;

Кф = 0 грн

Зш — основний фонд заробітної плати всіх працівників відповідно до штатного розпису за базисний рік;

Зш = 14 140 148,18 грн

Зша — основний фонд заробітної плати адміністративно-господарського та обслуговуючого персоналу;

Зша = 1 978 178,72 грн

$$\begin{aligned} & \text{К}_{\text{н.п.}} \\ &= \frac{24\,565\,907,32 - ((15\,112\,133,76 - 2\,163\,305,00) \times 1,22 + 580\,677,41 + 1\,404\,890,31 + 0 + 0)}{14\,140\,148,18 - 1\,978\,178,72} \\ &= \frac{24\,565\,907,32 - 17\,783\,138,81}{12\,161\,969,46} = 0,56 \end{aligned}$$

Під час розрахунку накладних витрат у нашому прикладі використовуємо отриманий коефіцієнт — 0,56. Суму основної зарплати множимо на цей коефіцієнт й отримуємо значення:

$$21,17 \text{ грн} \times 0,56 = 11,86 \text{ грн}$$

6. Тепер визначимо повну собівартість послуги (табл.)

Статті витрат	Сума, грн
Основна заробітна плата	21,17
Додаткова заробітна плата	7,08
Заробітна плата — разом основна та додаткова	28,25
Нарахування на заробітну плату	6,22
Матеріальні витрати	0,78
Витрати на електроенергію	0,72
Амортизаційні відрахування	12,54
Прямі витрати — разом	48,51 (сума усіх витрат)
Накладні витрати	11,86 (21,17 грн × 0,56)
Витрати — всього	60,37

7. Вартість медичної послуги складається із собівартості, визначеної на підставі економічно обґрунтованих витрат на одиницю калькулювання, та витрат на розвиток закладу в межах граничного рівня рентабельності, встановленого органами виконавчої влади. Тобто після обчислення повної собівартості до вартості варто зарахувати прибуток, що не перевищує встановлений для закладу граничний рівень.

У нашому прикладі рівень рентабельності становить 10%:

$$60,37 \text{ грн} \times 1,10 = 66,41 \text{ грн.}$$

Крім того, тариф на платну послугу передбачає податок на додану вартість у разі, якщо установа є платником зазначеного податку. У такому випадку до вартості додається ще й сума ПДВ за визначеною ставкою оподаткування:

$$66,41 \text{ грн} + 20\% (\text{ПДВ}) = 79,70 \text{ грн.}$$

Встановлення тарифів на послуги належить до власних повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад (пп. 2 п. «а» ч. 1 ст. 28 Закону про місцеве самоврядування). Орган місцевого самоврядування має погодити преїскурант медзакладу-КНП.

3. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

Усне опитування:

1. Розкрийте сутність послідовності формування ціноутворення. Обґрунтуйте свою відповідь.
2. Опишіть стратегічний трикутник цінової політики.
3. Охарактеризуйте розробку цінової стратегії закладу охорони здоров'я.
4. Розкрийте сутність активної цінової політики.
5. Розкрийте сутність пасивної цінової політики.
6. Опишіть основні фактори споживчої оцінки медичної послуги.
7. Охарактеризуйте вплив факторів споживчої оцінки на цілі цінової політики медичного закладу.
8. Розкрийте сутність вивчення тенденцій ринку та конкурентоспроможності при виборі цінової політики.
9. Опишіть шляхи розроблення концепції медичного закладу.
10. Опишіть процес формування цінової політики медичного закладу.

Тестування:

1. Розташуйте по порядку (від 1 до 6) послідовність формування ціноутворення:

- А) Встановлення цілей та завдань ціноутворення.
- Б) Оцінка витрат.
- В) Аналіз цін на товари конкурентів.
- Г) Визначення попиту на продукцію.
- Ґ) Встановлення остаточної ціни на продукцію.
- Д) Вибір методу ціноутворення.

2. Цінність – це ... :

- А) Сприйнята покупцем (споживачем) користь або результативність продукту чи послуги.
- Б) Грошовий вимір значення продукту (товару, ресурсу) чи послуги в процесі обміну.
- В) Грошове вираження вартості послуги; економічна категорія, що служить для непрямого виміру величини витраченого на виробництво послуг.
- Ґ) Ціна, що склалася при взаємодії попиту та пропозиції на ринку ідентичних послуг у порівнянних економічних умовах.

3. Стратегічний трикутник цінової політики включає в себе все, крім:

- А) Компанія
- Б) Клієнт
- В) Ринкова політика
- Г) Конкурент.

4. Основними завданнями в процесі розроблення стратегії цін при виборі пасивної політики ціноутворення буде все, окрім:

- А) Визначитися із лідером ринку, цінова політика (сегмент цін) якого буде прийматися за приклад для наслідування.
- Б) Здійснити початковий моніторинг цін даного лідера.
- В) Скоригувати структуру витрат медичного центру відповідно до доходів, що плануються, з урахуванням обраного цінового сегменту.
- Г) Висувають на перший план цінність, яку сприймають споживачі, як основу ціни.

5. Розташуйте по порядку (від 1 до 6) шляхи розроблення концепції медичного закладу, коли власники установи визначилися із напрямком діяльності ДО початку розроблення концепції:

- А) Вибір напрямку діяльності.
- Б) Аналіз ринку; вивчення показників захворюваності.
- В) Розроблення базового переліку послуг.
- Г) Розроблення основних конкурентних відмінностей.
- Ґ) Розроблення цінової політики.
- Д) Аналіз конкурентного середовища та цін на медичні послуги.

6. Розташуйте по порядку (від 1 до 6) шляхи розроблення концепції медичного закладу, коли власники визначаються з нею в процесі роботи:

- А) Вибір напрямку діяльності.
- Б) Вивчення показників захворюваності; аналіз ринку.
- В) Розроблення основних конкурентних відмінностей.
- Г) Аналіз конкурентного середовища та цін на медичні послуги.
- Ґ) Розроблення базового переліку послуг.
- Д) Розроблення цінової політики.

7. Розроблення основних конкурентних відмінностей медичного закладу, під час розробки його концепції, надасть можливість:

- А) Надати інформацію про цінову та маркетингову політику, особливості поведінки конкурентів.
- Б) Визначити основні тенденції, прослідкувати причинно-наслідкові зв'язки на ринку за певний проміжок часу.
- В) Визначити можливості встановлення більш високої ціни на певні послуги (чи курси лікування), відносно цін, вже діючих на ринку, за рахунок нових переваг для пацієнта, які запропонує медичний центр (чи мережа).
- Г) Визначити основні засади цінової та маркетингової політики медичного закладу.

8. Найчастіше ціноутворення формується в наступній послідовності:

- А) Встановлення цілей та завдань ціноутворення; визначення попиту на продукцію; оцінка витрат; аналіз цін на товари конкурентів; вибір методу ціноутворення; встановлення остаточної ціни на продукцію.
- Б) Встановлення цілей та завдань ціноутворення; встановлення остаточної ціни на продукцію; визначення попиту на продукцію; оцінка витрат; аналіз цін на товари конкурентів; вибір методу ціноутворення.

В) Аналіз цін на товари конкурентів; вибір методу ціноутворення; встановлення цілей та завдань ціноутворення; встановлення остаточної ціни на продукцію; визначення попиту на продукцію; оцінка витрат.

Г) Визначення попиту на продукцію; встановлення цілей та завдань ціноутворення; встановлення остаточної ціни на продукцію; оцінка витрат; аналіз цін на товари конкурентів; вибір методу ціноутворення.

9. У медичній клініці «Медіус» відкрилася послуга картування шкіри, для діагностики меланоми на ранніх стадіях, були встановлені ціни на дану послугу приблизно на половину нижчі, ніж встановили на аналогічну продукцію конкуренти. Яку стратегію ціноутворення застосувала клініка?

- А) Престижну.
- Б) За принципом «зняття вершків».
- В) Проникнення на ринок.
- Г) На основі конкуренції.

10. «Політика переважних цін» передбачає:

А) Встановлення на продукт дещо нижчих цін, ніж у конкурентів, для того щоб менш відомі фірми, що займають меншу частку ринку, ніж конкуренти, утримати своїх споживачів і привабили інших, для яких навіть така незначна різниця в цінах є вагомою.

Б) Утримання цін на одному рівні тривалий час.

В) Коли фірми-лідери внаслідок високої продуктивності праці та великого обсягу виробництва здатні продавати вироблені товари за набагато нижчими цінами, ніж у конкурентів.

Г) Немає правильної відповіді.

Практичні завдання:

Задача 5

КНП «Центр первинної медико-санітарної допомоги м. Щастя» надає платну послугу - ультразвукового дослідження органів малого тазу та молочних залоз. Цю послугу надає діагностичне відділення.

Для ультразвукового дослідження органів малого тазу та молочних залоз використовують:

- гель для УЗД — 8,4 г
- серветки для витирання гелю — 2 шт.
- спирт етиловий — 0,37 мл
- папір для принтера — 2 шт.
- папір для виписки медичних висновків формату А4 — 2 шт.

Вартість матеріалів:

- гель для УЗД – 56,40 грн за 1 кг;
- серветки для витирання гелю – 250 грн за 2500 шт.;
- спирт 70% - 21,62 грн за 100 мл;
- папір для виписки формату А4 – 210 грн за 500 арк.

Середньомісячний баланс робочого часу лікаря становить 160,12 год.

Місячний оклад - 7071,04 грн.

Витрати робочого часу на одне обстеження* - 0,5 год (30 хв)

* Рекомендовані розрахункові норми на проведення ультразвукових досліджень затверджено наказом МОЗ від 28.11.1997 № 340.

Штатними нормативами передбачено на одну лікарську посаду 0,5 посади молодшої медичної сестри.

3388,80 грн - оклад молодшої медсестри

Загальний фонд зарплати за попередній рік становить 15 123 926,00 грн.

Фонд додаткової зарплати за попередній рік — 6 019 320,00 грн.

Згідно з технічним паспортом УЗД-апарат споживає 600 Вт на годину. Трудомісткість обстеження молочних залоз становить 0,50 год.

Ціна 1 кВт — 2,411 грн.

Балансова вартість УЗД-апарату з урахуванням індексації — 580810,00 грн. Амортизаційні відрахування за попередній рік — 58 081,00 грн (10% від балансової вартості).

Кількість годин роботи УЗД-апарата у попередньому році — 2017,3 год.

Фактичні витрати установи за базисний рік - 25 665 907,32 грн

Фактичні витрати на заробітну плату за базисний рік - 15 229 133,76 грн

Фактичні витрати на заробітну плату адміністративно-господарського та обслуговуючого персоналу - 2 267 305,00 грн

Коефіцієнт відношення фактичної зарплати з нарахуваннями до фактичної зарплати без нарахувань - 1,22

Фактичні витрати на продукти харчування за базисний рік - 610 677,41 грн

Фактичні витрати на медикаменти та перев'язувальні матеріали за базисний рік - 1 475 890,31 грн

Фактичні витрати на м'який інвентар за базисний рік - 0 грн

Фактичні витрати на капітальні видатки за базисний рік - 0 грн

Основний фонд заробітної плати всіх працівників відповідно до штатного розпису за базисний рік - 14 167 148,18 грн

Основний фонд заробітної плати адміністративно-господарського та обслуговуючого персоналу – 2 156 178,72 грн

Рентабельність становить 10%.

ПДВ стягується за ставкою 20%.

Потрібно визначити собівартість цієї послуги та розрахувати її вартість:

1. Прямі матеріальні витрат.
2. Прямі витрати на оплату праці лікаря та молодшої медичної сестри (основна та додаткова заробітна плата)
3. Інші прямі витрати:
 - ЄСВ
 - витрати електроенергії для роботи УЗД-апарата
 - Амортизація УЗД-апарата
4. Загальновиробничі витрати
5. Адміністративні витрати
6. Накладні витрати
7. Собівартість та вартість послуги.

Задача 6

КНП «Перлинська багатoproфільна лікарня Перлинської селищної ради» надає платну послугу – комплексного ультразвукового дослідження. Цю послугу надає відділення діагностики.

Для ультразвукового дослідження використовують:

- гель для УЗД — 6,6 г
- серветки для витирання гелю — 2 шт.
- спирт етиловий — 0,37 мл
- папір для принтера — 2 шт.
- папір для виписки медичних висновків формату А4 — 2 шт.

Вартість матеріалів:

- гель для УЗД – 56,92 грн за 1 кг;
- серветки для витирання гелю – 276 грн за 2500 шт.;
- спирт 70% - 21,62 грн за 100 мл;
- папір для виписки формату А4 – 180 грн за 500 арк.

Середньомісячний баланс робочого часу лікаря становить 164,24 год.

Місячний оклад - 8171,04 грн.

4388,80 грн - оклад молодшої медсестри

Витрати робочого часу на одне обстеження* - 0,5 год (30 хв)

* Рекомендовані розрахункові норми на проведення ультразвукових досліджень затверджено наказом МОЗ від 28.11.1997 № 340.

Штатними нормативами передбачено на одну лікарську посаду 0,5 посади молодшої медичної сестри.

Загальний фонд зарплати за попередній рік становить 15 399 926,00 грн.

Фонд додаткової зарплати за попередній рік — 5 999 320,00 грн.

Згідно з технічним паспортом УЗД-апарат споживає 600 Вт на годину. Трудомісткість обстеження молочних залоз становить 0,50 год.

Ціна 1 кВт — 2,411 грн.

Балансова вартість УЗД-апарату з урахуванням індексації — 512810,00 грн. Амортизаційні відрахування за попередній рік — 51 281,00 грн (10% від балансової вартості).

Кількість годин роботи УЗД-апарату у попередньому році — 2217,3 год.

Фактичні витрати установи за базисний рік - 26 125 907,32 грн

Фактичні витрати на заробітну плату за базисний рік - 16 432 133,76 грн

Фактичні витрати на заробітну плату адміністративно-господарського та обслуговуючого персоналу - 2 873 305,00 грн

Коефіцієнт відношення фактичної зарплати з нарахуваннями до фактичної зарплати без нарахувань - 1,33

Фактичні витрати на продукти харчування за базисний рік - 610 677,41 грн

Фактичні витрати на медикаменти та перев'язувальні матеріали за базисний рік - 1 514 890,31 грн

Фактичні витрати на м'який інвентар за базисний рік – 1200,00 грн

Фактичні витрати на капітальні видатки за базисний рік - 0 грн

Основний фонд заробітної плати всіх працівників відповідно до штатного розпису за базисний рік - 15 199 148,18 грн

Основний фонд заробітної плати адміністративно-господарського та обслуговуючого персоналу – 2 279 178,72 грн

Рентабельність становить 15%.

ПДВ стягується за ставкою 20%.

Потрібно визначити собівартість цієї послуги та розрахувати її вартість:

1. Прямі матеріальні витрат.
2. Прямі витрати на оплату праці лікаря та молодшої медичної сестри (основна та додаткова заробітна плата)
3. Інші прямі витрати:
 - ЄСВ
 - витрати електроенергії для роботи УЗД-апарата
 - Амортизація УЗД-апарата
4. Загальновиробничі витрати
5. Адміністративні витрати
6. Накладні витрати
7. Собівартість та вартість послуги.

4. ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ / ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ:

Обов'язкова доповідь, яка супроводжується презентацією, на практичному занятті із демонстраційними матеріалами (в Microsoft PowerPoint або Microsoft Word) на 7 - 10 хвилин. Презентація повинна містити не менше 7 - 10 слайдів (кількість слайдів не має жорсткого обмеження, вона залежить від специфіки обраної теми).

В презентації необхідно надати короткий опис загальної проблеми в контексті визначеної теми, розкрити головні елементи обраної теми, навести приклади, узагальнити результати, зробити висновки, надати список використаних джерел (за необхідністю).

1. Забезпечення доступу і доступності основних лікарських засобів як глобальна проблема.
2. Особливості цінової політики держави щодо генериків і фармацевтичних інновацій.
3. Основні підходи до створення соціально ефективною системи ціноутворення на лікарські засоби за умов оцінки медичних технологій.
4. Механізм ціноутворення на медичні послуги в лікувально-профілактичних закладах України.
5. Формування цінової політики підприємства з урахуванням його конкурентної позиції.
6. Аналіз та підбір маркетингових стратегій ціноутворення в системі послуг охорони здоров'я.
7. Основні аспекти ціноутворення в міжнародному маркетингу.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Бакунов О.О, Кучеренко Ю.О. Цінова політика підприємства: навч. посіб. Донецьк: ДонНУЕТ. 2016. 111 с.
2. Данько В. В. Удосконалення системи управління закладами охорони здоров'я на інноваційних засадах. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2019. Т. 30(69), № 2. С. 102-110.
3. Журавель В. І. Системний менеджмент змін охорони здоров'я України: умови, вимоги, стан, тенденції. Актуальні проблеми клінічної та профілактичної медицини. 2019. Т. 3. № 1-2. С. 20-28.
4. Колесніков О. В. Ціноутворення: навч. посіб., 4-е видання. Київ: Центр учбової літератури. 2019. 156 с.
5. Коломієць О. О. Система охорони здоров'я в Україні: недоліки організації та ризики реформування. Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний Інститут». 2018. № 15. С. 18-27.
- 6 Лисак О. І., Андреева Л. О., Тебенко В. М. Ціноутворення: курс лекцій. Мелітополь: Люкс, 2020. 193 с.
7. Макаренко Н.О., Лищенко М.О. Маркетингове ціноутворення. Теоретичні основи: навч. посіб. Буринь: ПП «Буринська районна друкарня», 2020. 129 с.
8. Шведа Ю. І. Вплив конкуренції на ефективність системи охорони здоров'я України. Ефективність державного управління. 2018. Вип. 3. С. 169-180.
9. Шульга О. А. Ціноутворення: курс лекцій: навч. посіб. Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова. 2015. 110 с.

Додаткова:

1. Борщ В.І. Ринок охорони здоров'я України: аналіз сучасного стану та тенденції розвитку. *Ринкова економіка: сучасна теорія та практика управління*. 2020. Том 19. Вип. 1 (44). С. 140-159. DOI: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.1\(44\).198360](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.1(44).198360).
2. Економіка охорони здоров'я: підручник / В.Ф. Москаленко, О.П. Гульчій, В.В. Таран та ін.; під ред. В.Ф. Москаленка. Вінниця: Нова Книга, 2010. 288 с.
3. Ждан В.М., Голованова І.А., Краснова О.І. Економіка охорони здоров'я: навчальний посібник. Полтава, 2017. 114 с.
4. Основи менеджменту і маркетингу в медицині: навчальний посібник. Єрошкіна Т.В., Татаровський О.П Малініна Н.М. Ціни і ціноутворення: практикум. Вінниця: ВНТУ, 2015. 63 с.
5. Мазур О. Є. Ринкове ціноутворення: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури. 2012. 480 с.
6. Менеджмент та маркетинг в охороні здоров'я: навчальний посібник / В.І. Борщ, О.В. Рудінська, Н.Л. Кусик. Херсон: Олді+, 2022. 264 с.
7. Основи менеджменту та маркетингу в медицині: навчальний посібник / В.Г. Шутурмінський, Н.Л. Кусик, О.В. Рудінська. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 176 с.
8. Пінішко В.С., Рудницька О.С., Юсипович О.І. Ціни і ціноутворення: навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. комерц. акад., 2013. 191 с.
9. Попченко Т.П. Реформування сфери охорони здоров'я в Україні: організаційне, нормативно-правове та фінансово-економічне забезпечення: аналітична доповідь. Київ: НІСД. 2012. 96 с.
10. Тормоса Ю. Г. Ціни та цінова політика: навч.-метод. посіб. Київ: КНЕУ, 2006. 247 с.
11. Шкварчук Л.О. Ціни і ціноутворення: навч. посіб. Київ: Кондор. 2008. 195 с.

12. Полішко Т.М., Борисенко С.С. Донецьк: РВВ ДНУ, 2012. 64 с.

13. Попченко Т.П. Реформування сфери охорони здоров'я в Україні: організаційне, нормативно-правове та фінансово-економічне забезпечення: аналітична доповідь. Київ: НІСД, 2012. 96 с.

Електронні інформаційні ресурси:

1. Галузевий класифікатор «Довідник медичних процедур (послуг) та хірургічних операцій». URL: <https://www.dec.gov.ua/mtd/klasifikatory/>.

2. Державна казначейська служба України: офіційний веб-сайт. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>.

3. Класифікація видів економічної діяльності. URL: <https://kved.biz.ua>.

4. Медичний світ: професійна газета. URL: www.medsvit.org.

5. Медико - правовий портал. URL: <http://103-law.org.ua>.

6. Міністерство охорони здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://moz.gov.ua/>.

7. Міністерство соціальної політики України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/main/Pro-ministerstvo.html>.

8. Національна служба здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://nszu.gov.ua/pro-nszu>.

9. Портал нормативних актів України та Всесвітньої медичної асоціації. URL: http://search.ligazakon.ua/search/law/npa/?s=search&idView=LZ_SUITE_NPA&beginPos=1&countBlock=10&kw2=82089

10. Український медичний часопис: медичний журнал. URL: www.umj.com.ua.

ТЕМА 5. ПРИНЦИПИ ЦІНОУТВОРЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЦІН НА МЕДИЧНІ ПОСЛУГИ

Мета: набуття здобувачем вищої освіти знань щодо базових принципів ціноутворення медичного закладу та особливостей їх реалізації на сучасному етапі розвитку медичної галузі.

Основні поняття:

Принципи ціноутворення як науковий базис для формування цін на медичні послуги.

ПЛАН

1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ:

Привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація здобувачів вищої освіти щодо вивчення теми.

2. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ, НАВИЧОК.

Принципи ціноутворення

Принцип	Змістове наповнення принципу
Науковість	При визначенні ціни медичної послуги потрібно використовувати діючі в суспільстві закони розвитку економіки та особливості їхньої дії залежно від часу, а також зовнішніх і внутрішніх чинників. Встановленню ціни має передувати глибокий науковий аналіз кон'юнктури ринку медичних послуг та всіх його чинників, чинного законодавства, технології надання послуги та можливостей її зміни, прогнози змін рівня цін на робочу силу та матеріальні та інші ресурси. Застосування цього принципу передбачає наявність достатньої інформації стосовно економічної ситуації, зовнішнього та внутрішнього середовища медичного закладу.
Цільова спрямованість	Встановлюючи ціну на медичну послугу, медичний заклад слідує визначеній ціновій політиці і стратегії. Рівень цін має стимулювати розвиток медичного закладу.
Безперервність	Ціна на медичну послугу відштовхується від раніше встановлених цін та трансформується відповідно до зміни медичної послуги із часом.
Єдність процесу ціноутворення	Передбачає контроль за ціноутворенням, що проваджується державними органами. Контроль щодо медичних послуг здійснюється й в умовах вільної, ринкової економіки, оскільки вони мають високе соціально-економічне значення для населення.

Вірно визначена ціна є важливим ринковим інструментом. Ціна на медичні послуги формується на основі реалізації вказаних принципів.

3. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

Усне опитування:

1. Охарактеризуйте основні принципи ціноутворення.
2. Опишіть особливості формування цін на медичні послуги.

Тестування:

1. Оберіть принципи ціноутворення:

- А) Цінність, цільова спрямованість, безперервність, вибір правильної стратегії ціноутворення.
- Б) Цінність, науковість, безперервність, вибір правильної стратегії.
- В) Науковість, цільова спрямованість, безперервність, єдність процесу ціноутворення.
- Г) Науковість, цінність, безперервність, єдність процесу ціноутворення.

2. Оберіть пояснення, що відповідає принципу «цільова спрямованість» ціноутворення:

- А) Ціна на медичну послугу відштовхується від раніше встановлених цін та трансформується відповідно до зміни медичної послуги із часом.
- Б) Встановлюючи ціну на медичну послугу, медичний заклад слідує визначеній цінній політиці і стратегії.
- В) Передбачає контроль за ціноутворенням, що проваджується державними органами.
- Г) При визначенні ціни медичної послуги потрібно використовувати діючі в суспільстві закони розвитку економіки та особливості їхньої дії залежно від часу, а також зовнішніх і внутрішніх чинників.

3. Оберіть пояснення, що відповідає принципу «безперервність» ціноутворення:

- А) Ціна на медичну послугу відштовхується від раніше встановлених цін та трансформується відповідно до зміни медичної послуги із часом.
- Б) Встановлюючи ціну на медичну послугу, медичний заклад слідує визначеній цінній політиці і стратегії.
- В) Передбачає контроль за ціноутворенням, що проваджується державними органами.
- Г) При визначенні ціни медичної послуги потрібно використовувати діючі в суспільстві закони розвитку економіки та особливості їхньої дії залежно від часу, а також зовнішніх і внутрішніх чинників.

4. Ціноутворююча функція – це:

- А) Визначення суспільно необхідних витрат.
- Б) Визначення взаємовигідного зв'язку поміж учасниками ринку.
- В) Надання інформації про кількість і якість медичних послуг.
- Г) Стимулювання зниження витрат на одиницю товару.

5. Як попит пов'язаний із потребами:

- А) Відображає усі потреби економічного суб'єкта.
- Б) Відображає потреби, підкріплені грошовими можливостями.
- В) Відображає лише нагальні потреби економіки.
- Г) Відображає потреби, але нерідко виходить за їхні межі.

6. До внутрішніх ціноутворюючих факторів належать:

- А) Попит, пропозиція, конкуренція.
- Б) Політична стабільність країни, рівень і динаміка інфляції.
- В) Податково-кредитна політика, стан міжнародного ринку.
- Г) Конкуренція, ринок економічних відносин.

7. До зовнішніх ціноутворюючих факторів належать:

- А) Попит, пропозиція..
- Б) Конкуренція, ринок економічних відносин.
- В) Політична стабільність країни, рівень і динаміка інфляції.
- Г) Попит, конкуренція.

8. Складною медичною послугою є:

- А) виконання ЕКГ.
- Б) аналіз крові.
- В) консультація лікаря-фахівця.
- Г) видача довідки про стан здоров'я водіям транспортного засобу.

9. В якій послідовності найчастіше формується ціноутворення:

А) Встановлення цілей та завдань ціноутворення; визначення попиту на продукцію; оцінка витрат; аналіз цін на товари конкурентів; вибір методу ціноутворення; встановлення остаточної ціни на продукцію.

Б) Встановлення цілей та завдань ціноутворення; встановлення остаточної ціни на продукцію; визначення попиту на продукцію; оцінка витрат; аналіз цін на товари конкурентів; вибір методу ціноутворення.

В) Аналіз цін на товари конкурентів; вибір методу ціноутворення; встановлення цілей та завдань ціноутворення; встановлення остаточної ціни на продукцію; визначення попиту на продукцію; оцінка витрат.

Г) Визначення попиту на продукцію; встановлення цілей та завдань ціноутворення; встановлення остаточної ціни на продукцію; оцінка витрат; аналіз цін на товари конкурентів; вибір методу ціноутворення.

10. У медичній клініці «Вітамедікал» відкрилася послуга картування шкіри, для діагностики меланоми на ранніх стадіях, були встановлені ціни на дану послугу приблизно на половину нижчі, ніж встановили на аналогічну продукцію конкуренти. Яку стратегію ціноутворення застосувала клініка?

- А) Престижну.
- Б) За принципом «зняття вершків»..
- В) Проникнення на ринок.
- Г) На основі конкуренції.

4. ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ / ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ:

Обов'язкова доповідь, яка супроводжується презентацією, на практичному занятті із демонстраційними матеріалами (в Microsoft PowerPoint або Microsoft Word) на 7 - 10

хвилин. Презентація повинна містити не менше 7 - 10 слайдів (кількість слайдів не має жорсткого обмеження, вона залежить від специфіки обраної теми).

В презентації необхідно надати короткий опис загальної проблеми в контексті визначеної теми, розкрити головні елементи обраної теми, навести приклади, узагальнити результати, зробити висновки, надати список використаних джерел (за необхідністю).

1. Аналіз механізмів формування та розбір системи регулювання цін в системі охорони здоров'я.
2. Сучасна модель ціноутворення на лікарські засоби в Україні.
3. Особливості оцінювання помилки і ризику в ціноутворенні.
4. Аналіз аспектів ціноутворення у державних медичних закладах.
5. Аналіз аспектів ціноутворення у приватних медичних закладах.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна:

1. Бакунов О.О., Кучеренко Ю.О. Цінова політика підприємства: навч. посіб. Донецьк: ДонНУЕТ. 2016. 111 с.
2. Колесніков О.В. Ціноутворення: навч. посіб., 4-е видання. Київ: Центр учбової літератури. 2019. 156 с.
3. Лисак О.І., Андрєєва Л.О., Тебенко В.М. Ціноутворення: курс лекцій. Мелітополь: Люкс, 2020. 193 с.
4. Макаренко Н.О., Лищенко М.О. Маркетингове ціноутворення. Теоретичні основи: навч. посіб. Буринь: ПП «Буринська районна друкарня», 2020. 129 с.
5. Шульга О.А. Ціноутворення: курс лекцій: навч. посіб. Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2015. 110 с.

Додаткова:

1. Малініна Н.М. Ціни і ціноутворення: практикум. Вінниця: ВНТУ, 2015. 63 с.
2. Мазур О. Є. Ринкове ціноутворення: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 480 с.
3. Менеджмент та маркетинг в охороні здоров'я: навчальний посібник / В.І. Борщ, О.В. Рудінська, Н.Л. Кусик. Херсон: Олді+, 2022. 264 с.
4. Основи менеджменту та маркетингу в медицині: навчальний посібник / В.Г. Шутурмінський, Н.Л. Кусик, О.В. Рудінська. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 176 с.
5. Пінішко В.С., Рудницька О.С., Юсипович О.І. Ціни і ціноутворення: навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. комерц. акад., 2013. 191 с.
6. Попченко Т.П. Реформування сфери охорони здоров'я в Україні: організаційне, нормативно-правове та фінансово-економічне забезпечення: аналітична доповідь. Київ: НІСД. 2012. 96 с.
7. Тормоса Ю. Г. Ціни та цінова політика: навч.-метод. посіб. Київ: КНЕУ, 2006. 247 с.
8. Шкварчук Л.О. Ціни і ціноутворення: навч. посіб. Київ: Кондор. 2008. 195 с.

Електронні інформаційні ресурси:

1. Департаменті управління та контролю якості медичних послуг МОЗ України:

офіційний веб-сайт. URL: <https://moz.gov.ua/en/struktura>.

2. Європейська база «Здоров'я для всіх». URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/statreports.html>.

3. Європейське регіональне бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я. URL: www.euro.who.int.

4. Лабораторія проблем економіки та управління в охороні здоров'я. URL: www.med122.com.

5. Медичний світ: професійна газета. URL: www.medsvit.org.

6. Національна академія медичних наук України. URL: www.amnu.gov.ua.

7. Український медичний часопис: медичний журнал. URL: www.umj.com.ua.

8. Українська Медична Рада. URL: <http://www.medicalcouncilukraine.org>.

ТЕМА 6. МЕТОДИ ЦІНОУТВОРЕННЯ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Мета: набуття здобувачем вищої освіти знань щодо базових засад застосування основних методів сучасного ціноутворення.

Основні поняття:

Методи ціноутворення у галузі охорони здоров'я.

ПЛАН:

1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ:

Привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація здобувачів вищої освіти щодо вивчення теми.

2. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ, НАВИЧОК.

Метод проникнення на ринок

Установлюють занижену ціну на послугу, аби залучити якомога більше пацієнтів і завоювати якомога більшу частку ринку. Якщо вирішите обрати цей метод, переконайтеся, що зможете компенсувати тимчасові втрати в майбутньому й закріпити за собою сегмент пацієнтів

Метод наслідування конкурентів

Ціну встановлюють на рівні цін конкурентів. Це один із найпоширеніших і найбезпечніших методів ціноутворення на ринку медичних послуг

Метод «зняття вершків»

Установлюють максимально високу ціну від початку пропозиції послуги на ринку. Для цього проводять маркетингові заходи щодо просування послуги: якнайширше інформують потенційних споживачів про послугу, її привабливість, користь. Застосовуйте цей метод, лише коли впевнені, що послуга знайде свого покупця і найближчим часом її не зможуть надавати конкуренти

Метод престижної ціни

Цей метод обирають, коли встановлюють ціни на модні медичні послуги, наприклад косметологічні, які переважно не належать до життєво необхідних. Якщо ваш заклад має високу репутацію надає якісні послуги, то пацієнт буде готовий платити високу ціну за таку послугу

Метод психологічної ціни

Ціну виражають не круглим і не парним числом, наприклад не 100, а 99. У такий спосіб споживач орієнтується на перші цифри ціни й йому здається, що ця ціна істотно нижча, ніж кругла, а продавець нібито йде назустріч своїм пацієнтам

Маркетингові методи встановлення цін на медичні послуги

Методологія ціноутворення дуже різноманітна і передбачає вибір оптимального для медичного закладу методу.

З точки зору формування витрат розрізняють наступні витратні методи:

- метод повних витрат (повної собівартості)
- метод виробничих витрат (виробничої собівартості)
- метод змінних витрат
- метод змінних виробничих витрат
- на основі кривої досвіду (навчання).
- метод беззбитковості й цільового прибутку.

Методи ціноутворення, які базуються на попиті:

- метод визначення економічної цінності товару
- метод максимально прийнятної ціни
- метод PSM (англ. Price Sensitivity Meter – вимірювання чутливості до ціни),
- метод трьох рівнів ціни
- метод опитування експертів.

Методи ціноутворення з орієнтацією на конкуренцію:

- метод лідера;
- метод тендерного ціноутворення;
- метод ціноутворення на основі коефіцієнта ринкової сили.

Ціноутворення з орієнтацією на максимальний прибуток

Параметричні методи ціноутворення:

- метод порівняння питомих показників,
- метод бальних параметричних оцінок,
- метод регресійного аналізу,
- агрегатний метод.

Метод кореляційно-регресійного аналізу

3. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

Усне опитування:

1. Опишіть методи ціноутворення, порівняйте їх.
2. Розкрийте сутність витратних методів ціноутворення.
3. Охарактеризуйте методи ціноутворення, залежно від базових витрат.
4. Проаналізуйте та порівняйте методи повних витрат (повної собівартості), виробничих витрат (виробничої собівартості), змінних витрат, змінних виробничих витрат.
5. Опишіть ціноутворення на основі кривої досвіду (навчання).
6. Охарактеризуйте метод беззбитковості й цільового прибутку.
7. Опишіть методи ціноутворення, які базуються на попиті.
8. Опишіть метод визначення економічної цінності товару (ЕЦТ) для покупця.
9. Порівняйте методи максимально прийнятної ціни, PSM (англ. Price Sensitivity Meter – вимірювання чутливості до ціни) та «трьох рівнів ціни», «опитування експертів». Проаналізуйте чотири рівня цін: «необґрунтовано дорого» (too expensive); «підозріло дешево» (too cheap); «дорогувато, але обґрунтовано» (expensive, not-a-bargain) і «вигідна ціна» (inexpensive, bargain, good value, cheap).
10. Розкрийте сутність методів ціноутворення з орієнтацією на конкуренцію.
11. Охарактеризуйте ціноутворення з орієнтацією на максимальний прибуток.
12. Опишіть параметричні методи ціноутворення, проведіть їх порівняльну характеристику.

Тестування:

1. Оберіть опис, що відповідає методу «психологічної ціни»:

- А) Установлюють занижену ціну на послугу, аби залучити якомога більше пацієнтів і завоювати якомога більшу частку ринку.
- Б) Ціну встановлюють на рівні цін конкурентів.
- В) Ціну виражають не круглим і не парним числом, наприклад не 100, а 99.
- Г) Установлюють максимально високу ціну від початку пропозиції послуги на ринку.

2. Оберіть опис, що відповідає методу «проникнення на ринок»:

- А) Установлюють занижену ціну на послугу, аби залучити якомога більше пацієнтів і завоювати якомога більшу частку ринку.
- Б) Ціну встановлюють на рівні цін конкурентів.
- В) Ціну виражають не круглим і не парним числом, наприклад не 100, а 99.
- Г) Установлюють максимально високу ціну від початку пропозиції послуги на ринку.

3. Оберіть опис, що відповідає методу «наслідування конкурентів»

- А) Установлюють занижену ціну на послугу, аби залучити якомога більше пацієнтів і завоювати якомога більшу частку ринку.
- Б) Ціну встановлюють на рівні цін конкурентів.
- В) Встановлюють ціни на модні медичні послуги, наприклад косметологічні, які переважно не належать до життєво необхідних.
- Г) Установлюють максимально високу ціну від початку пропозиції послуги на ринку.

4. Оберіть опис, що відповідає методу «зняття вершків»:

- А) Установлюють занижену ціну на послугу, аби залучити якомога більше пацієнтів і завоювати якомога більшу частку ринку.
- Б) Ціну встановлюють на рівні цін конкурентів.
- В) Встановлюють ціни на модні медичні послуги, наприклад косметологічні, які переважно не належать до життєво необхідних.
- Г) Установлюють максимально високу ціну від початку пропозиції послуги на ринку.

5. Оберіть опис, що відповідає методу «престижної ціни»:

- А) Установлюють занижену ціну на послугу, аби залучити якомога більше пацієнтів і завоювати якомога більшу частку ринку.
- Б) Ціну встановлюють на рівні цін конкурентів.
- В) Встановлюють ціни на модні медичні послуги, наприклад косметологічні, які переважно не належать до життєво необхідних.
- Г) Установлюють максимально високу ціну від початку пропозиції послуги на ринку.

6. Методи «витрати плюс» визначають:

- А) Нижню межу ціни.
- Б) Верхню межу ціни.
- В) Середню межу ціни.
- Г) Весь діапазон цінових меж.

7. Виберіть, які із трьох вказаних елементів формування ціни є основою витратного ціноутворення:

- А) Змінні витрати на виробництво одиниці товару.
- Б) Середні постійні витрати.
- В) Питомий прибуток.
- Г) Всі відповіді вірні.

8. Гранична ціна – це:

- А) Сума базових витрат і надбавки.
- Б) Величина повної собівартості, що включає всі постійні та змінні витрати.
- В) Найнижча межа ціни, яка дорівнює змінним витратам на одиницю продукції (використовують у виняткових випадках).
- Г) Немає вірної відповіді.

9. Недоліки витратного ціноутворення:

- А) Не враховує попит та економічну цінність товару.
- Б) Спирається на фактичні витрати і відкидає альтернативні.
- В) Як основу використовує середні, а не граничні витрати.
- Г) Всі відповіді вірні.

10. Виберіть твердження характерне для методу повних витрат:

- А) Базові витрати не включають операційні витрати.
- Б) Використовують, коли виникають складнощі із розподілом операційних витрат на постійні й змінні.
- В) Передбачає розрахунки собівартості без постійних витрат.
- Г) Ціна включає реальну (фактичну) повну собівартість і надбавку – цільовий прибуток.

4. ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ / ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ:

Обов'язкова доповідь, яка супроводжується презентацією, на практичному занятті із демонстраційними матеріалами (в Microsoft PowerPoint або Microsoft Word) на 7 - 10 хвилин. Презентація повинна містити не менше 7 - 10 слайдів (кількість слайдів не має жорсткого обмеження, вона залежить від специфіки обраної теми).

В презентації необхідно надати короткий опис загальної проблеми в контексті визначеної теми, розкрити головні елементи обраної теми, навести приклади, узагальнити результати, зробити висновки, надати список використаних джерел (за необхідністю).

1. Аналіз та підбір методів ціноутворення в галузі охорони здоров'я.
2. Механізм ціноутворення на медичні послуги в лікувально-профілактичних закладах України.
3. Методи встановлення цін на медичні послуги.
4. Методологія ціноутворення на лікарські засоби в системі охорони здоров'я та фармації.
5. Особливості встановлення цін на медичні послуги в закладах охорони здоров'я.
6. Методи ціноутворення і регулювання цін в системі охорони здоров'я.
7. Класифікація основних моделей медичних систем у світі та шлях України.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна:

1. Бакунов О.О, Кучеренко Ю.О. Цінова політика підприємства: навч. посіб. Донецьк: ДонНУЕТ. 2016. 111 с.
2. Колесніков О. В. Ціноутворення: навч. посіб., 4-е видання. Київ: Центр учбової літератури. 2019. 156 с.
3. Лисак О. І., Андрєєва Л. О., Тебенко В. М. Ціноутворення: курс лекцій. Мелітополь: Люкс, 2020. 193 с.
4. Макаренко Н.О., Лищенко М.О. Маркетингове ціноутворення. Теоретичні основи: навч. посіб. Буринь: ПП «Буринська районна друкарня», 2020. 129 с.
5. Шульга О. А. Ціноутворення: курс лекцій: навч. посіб. Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2015. 110 с.

Додаткова:

1. Малініна Н.М. Ціни і ціноутворення: практикум. Вінниця: ВНТУ, 2015. 63 с.
2. Мазур О. Є. Ринкове ціноутворення: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 480 с.
3. Менеджмент та маркетинг в охороні здоров'я: навчальний посібник / В.І. Борщ, О.В. Рудінська, Н.Л. Кусик. Херсон: Олді+, 2022. 264 с.
4. Основи менеджменту та маркетингу в медицині: навчальний посібник / В.Г. Шутурмінський, Н.Л. Кусик, О.В. Рудінська. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 176 с.
2. Пінішко В.С., Рудницька О.С., Юсипович О.І. Ціни і ціноутворення: навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. комерц. акад., 2013. 191 с.
3. Попченко Т.П. Реформування сфери охорони здоров'я в Україні: організаційне, нормативно-правове та фінансово-економічне забезпечення: аналітична доповідь. Київ: НІСД. 2012. 96 с.
4. Тормоса Ю. Г. Ціни та цінова політика: навч.-метод. посіб. Київ: КНЕУ, 2006. 247 с.
5. Шкварчук Л.О. Ціни і ціноутворення: навч. посіб. Київ: Кондор. 2008. 195 с.

Електронні інформаційні ресурси:

1. Галузевий класифікатор «Довідник медичних процедур (послуг) та хірургічних операцій». URL: <https://www.dec.gov.ua/mtd/klasifikatory/>.
2. Державна казначейська служба України: офіційний веб-сайт. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>.
3. Державний заклад «Центр медичної статистики Міністерства охорони здоров'я України»: офіційний веб-сайт. URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/main.html>.
4. Класифікація видів економічної діяльності. URL: <https://kved.biz.ua>.
5. Лабораторія проблем економіки та управління в охороні здоров'я. URL: www.med122.com.
6. Медичний світ: професійна газета. URL: www.medsvit.org.
7. Міністерство охорони здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://moz.gov.ua/>.
8. Міністерство соціальної політики України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/main/Pro-ministerstvo.html>.
9. Національна служба здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://nszu.gov.ua/pro-nszu>.

10. Український медичний часопис: медичний журнал. URL: www.umj.com.ua.
11. Українська Медична Рада. URL: <http://www.medicalcouncilukraine.org>.

ТЕМА 7. ДЕРЖАВНА ЦІНОВА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ДІЯЛЬНІСТЬ МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ

Мета: набуття здобувачем вищої освіти знань щодо базових засад реалізації державної цінової політики та її впливу на діяльність медичних закладів.

Основні поняття:

1. Державна цінова політика в галузі охорони здоров'я.
2. Державне цінове регулювання.
3. Програма медичних гарантій як державна програма гарантування надання необхідної медичної допомоги населенню
4. Програма реімбурсації лікарських засобів «Доступні ліки»

ПЛАН:

1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ:

Привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація здобувачів вищої освіти щодо вивчення теми.

2. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ, НАВИЧОК.

Кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм. Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно; існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена. Держава сприяє розвитку лікувальних закладів усіх форм власності. Держава дбає про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідемічне благополуччя.

Конституція України Стаття 49.

Цінова політика держави –

це діяльність центральних і місцевих органів виконавчої влади, спрямована на досягнення трьох основних **цілей**:

- ▶ послідовного проведення цінової лібералізації,
- ▶ державного регулювання цін (тарифів) на окремі види товарів (послуг),
- ▶ здійснення контролю за їх дотриманням.

► Основні напрями державного регулювання процесу ціноутворення

- фіксація рівня цін або використання адекватних обмежувальних нормативів;
- встановлення податкових або інших платежів, які спричиняють вилучення більшої частини прибутків у надавача та споживача продукції й послуг;
- державна підтримка цін, доходів підприємств з використанням субсидій і дотацій.

Методи державного регулювання цін

пряме регулювання

- адміністративне встановлення цін;
- „заморожування” цін;
- встановлення граничного значення рівня цін;
- регламентація рівня рентабельності;
- встановлення нормативів для визначення цін;
- декларування цін

непряме регулювання

- оподаткування;
- регулювання грошового обігу;
- оплата праці; кредитна політика;
- регулювання державних витрат;
- встановлення норм амортизації та ін.

Види цін на ринку медичних послуг

монопольні	встановлюються надавачом послуг
номінальні	з урахуванням собівартості й мінімальної прибутковості
оптові	для підприємств, організацій, які на договірних умовах зі знижкою здійснюють медичне обслуговування своїх працівників
роздрібні	із врахуванням допустимих націнок і вигоди лікувально-профілактичних закладів (надавача послуг)
ринкові	дорівнюють роздрібним, визначаються групою суб'єктів, що виробляє послуги з урахуванням підвищеного попиту на послугу
ковзаючі ціни	встановлюються із врахуванням різних умов
тверді ціни	визначаються державою, асоціаціями споживачів, договорами

Методи встановлення цін на медичні послуги	
на одиницю послуги, яка споживається	оплата здійснення певного аналізу чи проведення рентгенографії тощо
інтегральна	сума цін зі різні види робіт, необхідних для надання певної послуги (стоматологічні послуги)
комплексна (сума взаємодоповнюваних послуг)	ціна лікування у стаціонарному відділенні, ціна проходження тематичного медогляду
абонементна без обмеження обсягу	ціна за користування послугою протягом певного проміжку часу (обстеження в окуліста)
абонементна з обмеженням в обсязі	абонемент на фізіотерапевтичні процедури з ціною за певну кількість відвідувань

3. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

Усне опитування:

1. Охарактеризуйте державну цінову політику в галузі охорони здоров'я.
2. Опишіть особливості ціноутворення у державних медичних закладах.
3. Розкрийте сутність програми медичних гарантій, як державної програми гарантування надання необхідної медичної допомоги населенню.
4. Вкажіть переваги для держави використання пакетів НСЗУ. Обґрунтуйте свою відповідь.
5. Опишіть позитивні та негативні наслідки роботи лікарень з програмами НСЗУ. Обґрунтуйте свою відповідь.
6. Розкрийте сутність програми реімбурсації лікарських засобів «Доступні ліки».

Тестування:

1. Головним принципом при формуванні цін на ринку медичних послуг є:

- А) Принцип утворення ціни.
- Б) Принцип корекції ціни.
- В) Принцип регулювання цінових змін.
- Г) Принцип перетворення ціни.

2. Сучасний підхід формування ціни потребує:

- А) Відображати в ціні не фактичні витрати медичних закладів, а нормативні показники тривалості та методів лікування захворювань.
- Б) Відображати в ціні не загальні витрати медичних закладів, а фактичні показники тривалості та методів лікування захворювань.
- В) Відображати в ціні фактичні витрати медичних закладів, а не нормативні показники тривалості та методів лікування захворювань.
- Г) Немає правильної відповіді.

3. Державні ціни на платні медичні послуги населенню відрізняються від «бюджетних розцінок» тим, що:

А) Включають поточні витрати, розраховані на основі документа Міністерства фінансів України, що регулюють норму рентабельності, а також прибуток (15-30 відсотків від собівартості).

Б) Включають загальні витрати, розраховані на основі документа Міністерства фінансів України, що регулюють норму рентабельності, а також прибуток (5-15 відсотків від собівартості).

В) Включають типові фактичні витрати, розраховані на основі затверджених трудових і матеріальних норм, а також прибуток (15-30 відсотків від собівартості).

Г) Включають загальні витрати, розраховані на основі затверджених трудових і матеріальних норм, а також прибуток (5-15 відсотків від собівартості).

4. Пацієнт Л. поступив в пульмонологічне відділення приватного медичного закладу з гострою пневмонією, де йому, порахувавши всі послуги, видали стандартний прейскурант ліжко-дня для даного захворювання. Лікар додатково призначив КТ ОГК, яке не входить до стандартної вартості стаціонарного лікування гострої пневмонії. Включення КТ ОГК до стандартної вартості ліжко-дня при даному захворюванні некоректне, тому що:

А) Дане дослідження не є необхідною для більшості пацієнтів процедурою і його включення до стандартної вартості призведе до підвищення ціни на послуги.

Б) Необхідно включити КТ ОГК до стандартної вартості ліжко-дня при даному захворюванні, зважаючи на те, що деяким пацієнтам цей метод дослідження показаний.

В) Лікар самостійно, без узгодження керівництва, може скласти стандартний прейскурант на послуги.

Г) Немає правильної відповіді.

5. За допомогою ціноутворення вирішуються всі представлені нижче задачі, окрім:

А) Забезпечується баланс попиту і пропозиції.

Б) Забезпечується баланс обсягу грошей і обсягу послуг охорони здоров'я.

В) Регулюється маркетинговий аналіз.

Г) Створюються умови оптимальної пропорційності споживання і накопичення.

6. Найвагомим етапом процесу ціноутворення на медичні послуги є:

А) Етап корекції ціни – врахування рівня інфляції, розрахунок цін на нові послуги, використання нових методик ціноутворення.

Б) Етап визначення собівартості медичних послуг – розрахунок прямих і непрямих витрат.

В) Етап аналізу результатів розрахунку і прийняття відповідних управлінських рішень.

Г) Підготовчий етап – визначення цілей і завдань організації.

7. Головними чинниками визначення ціни медичної послуги є:

А) Економічні державні моделі; ціни на аналогічні послуги в інших ЛПУ; рівень попиту на даний вид послуги; розрахунок прямих та непрямих витрат.

Б) Собівартість послуги; ціни на аналогічні послуги в інших ЛПУ; рівень попиту на даний вид послуги; стимулюючий розмір оплати праці працівників.

В) Економічні державні моделі; ціни на аналогічні послуги в інших ЛПУ; рівень попиту на даний вид послуги; стимулюючий розмір оплати праці працівників.

Г) Собівартість послуги; ціни на аналогічні послуги в інших ЛПУ; рівень попиту на даний вид послуги; розрахунок прямих та непрямих витрат.

8. Програма медичних гарантій – це:

А) офіційний перелік та обсяг медичних послуг та ліків, що гарантуються місцевою владою населенню та оплачуються з місцевого бюджету на основі встановлених на визначений період єдиних національних тарифів.

Б) офіційний перелік та обсяг медичних послуг та ліків, що гарантуються державою населенню та оплачуються з державного бюджету на основі встановлених на визначений період єдиних національних тарифів.

В) державна програма, яка спрямована на зменшення витрат з кишені пацієнтів, таким чином підвищуючи їх фінансовий захист.

Г) забезпечення відкритого доступу ,у повному обсязі або частково, до, визначених державою, певних медичних послуг та ліків, згідно гарантійного забезпечення.

9. Вкажіть пріоритетні хвороби та стани на які виділено найбільше коштів, згідно пакетів НСЗУ :

А) Лікування інсультів, інфарктів, захворювання нижніх дихальних шляхів, екстрена медична допомога.

Б) Лікування цукрового діабету, захворювань нижніх дихальних шляхів, серцево-судинних захворювань, екстрена медична допомога.

В) Лікування інсультів, інфарктів, пологи і неонатальна допомога.

Г) Лікування цукрового діабету, серцево-судинних захворювань, пологи і неонатальна допомога.

10. Міністерство охорони здоров'я порівнює ціни на лікарські засоби для програми «Доступні ліки», згідно аналогічних міжнародних непатентованих назв, з такими країнами:

А) Польща, Молдова, Франція, Литва, Латвії.

Б) Польща, Латвія, Литва, Естонія, Чехія.

В) Польща, США, Франція, Велика Британія, Німеччина.

Г) Польща, Словаччина, Угорщина, Чехія, Латвія.

4. ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ / ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ:

Обов'язкова доповідь, яка супроводжується презентацією, на практичному занятті із демонстраційними матеріалами (в Microsoft PowerPoint або Microsoft Word) на 7 - 10 хвилин. Презентація повинна містити не менше 7 - 10 слайдів (кількість слайдів не має

жорсткого обмеження, вона залежить від специфіки обраної теми).

В презентації необхідно надати короткий опис загальної проблеми в контексті визначеної теми, розкрити головні елементи обраної теми, навести приклади, узагальнити результати, зробити висновки, надати список використаних джерел (за необхідністю).

1. Публічні закупівлі як ефективний інструмент забезпечення цінової доступності лікарських засобів.
2. Особливості управління спільною оцінкою медичних технологій, згідно державних закупель.
3. Ціноутворення медичної допомоги і вартість здоров'я як національного продукту держави.
4. Аналіз особливостей державного регулювання ціноутворення в Україні.
5. Особливості роботи програми медичних гарантій, як державної програми гарантування надання необхідної медичної допомоги населенню.
6. Аналіз особливостей роботи лікарень з програмами Національної служби здоров'я України.
7. Фінансування системи охорони здоров'я в умовах її реформування.
8. Національна служба здоров'я України, як гарант розвитку та доступності охорони здоров'я.
9. Аналіз реформ охорони здоров'я в Україні: від здобуття незалежності до сучасності.
10. Основні аспекти роботи програми реімбурсації лікарських засобів «Доступні ліки». Особливості тарифікації послуг програми.
11. Особливості фінансування медичних послуг за Програмою медичних гарантій Національною службою охорони здоров'я.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна:

1. До проблеми ціноутворення та визначення вартості медичної допомоги (огляд літературних джерел) / [В.Д. Долот, М.І. Яцюк, Л.А. Ляховченко, Я.Ф. Радиш]. Економіка та держава. 2011. № 12. С. 117-113.
2. Закон України «Про ціни і ціноутворення» від 21 червня 2012 року № 5007-VI.
3. Конституція України// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996. – № 30, ст. 141.
4. Корнацький В.М. Ціноутворення медичної допомоги і вартість здоров'я як національного продукту держави. Український медичний часопис. 2004. № 3 (41) V/VI. С. 77-80.
5. Малагардіс А. Автономізація, закупівля медичних послуг та глобальний бюджет у лікарнях. К.: Проект Європейського Союзу «Фінансування та управління у сфері охорони здоров'я в Україні». 2006. 64 с.
6. Резнікова В.В. Послуга як правова категорія та ознака посередницьких договорів. Університетські наукові записки. 2007. № 4 (24). С. 234-240.
7. Рожкова І.В. Удосконалення державного управління та місцевого самоврядування у сфері послуг територіальній громаді з охорони здоров'я. Децентралізація державного управління та розвиток місцевого самоврядування в контексті європейської практики : матеріали наук.-практ. конф. (Луцьк, 2-3 жовт. 2008 р.). Луцьк. 2008. С. 7-9.
8. Сорока С.В. Розробка цінової політики медичного закладу з врахуванням собівартості медичної послуги. URL: file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80/Downloads/Vchetei_2013_3_31.pdf
9. Сисюк С.В. Визначення вартості платних медичних послуг та їх облікове

забезпечення. Вісник Запорізького національного університету. 2010. №2 (6). С. 181-186.

Додаткова:

1. Що потрібно знати про Програму медичних гарантій? URL: <https://phc.org.ua/news/scho-potribno-znati-pro-programu-medichnikh-garantiy>
2. Як працює програма реімбурсації «Доступні ліки». URL: <https://medplatforma.com.ua/article/1975-yak-pratsyu-programa-rembursats-dostupn-lki-z-1-jovtnya>
3. Малініна Н.М. Ціни і ціноутворення: практикум. Вінниця: ВНТУ, 2015. 63 с.
4. Мазур О. Є. Ринкове ціноутворення: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 480 с.
5. Менеджмент та маркетинг в охороні здоров'я: навчальний посібник / В.І. Борщ, О.В. Рудінська, Н.Л. Кусик. Херсон: Олді+, 2022. 264 с.
6. Основи менеджменту та маркетингу в медицині: навчальний посібник / В.Г. Шутурмінський, Н.Л. Кусик, О.В. Рудінська. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 176 с.
7. Пінішко В.С., Рудницька О.С., Юсипович О.І. Ціни і ціноутворення: навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. комерц. акад., 2013. 191 с.
8. Попченко Т.П. Реформування сфери охорони здоров'я в Україні: організаційне, нормативно-правове та фінансово-економічне забезпечення: аналітична доповідь. Київ: НІСД, 2012. 96 с.
9. Тормоса Ю. Г. Ціни та цінова політика: навч.-метод. посіб. Київ: КНЕУ, 2006. 247 с.
10. Шкварчук Л.О. Ціни і ціноутворення: навч. посіб. Київ: Кондор. 2008. 195 с.

Електронні інформаційні ресурси:

1. Галузевий класифікатор «Довідник медичних процедур (послуг) та хірургічних операцій». URL: <https://www.dec.gov.ua/mtd/klafyfikatory/>.
2. Державна казначейська служба України: офіційний веб-сайт. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>.
3. Державний заклад «Центр медичної статистики Міністерства охорони здоров'я України»: офіційний веб-сайт. URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/main.html>
4. Класифікація видів економічної діяльності. URL: <https://kved.biz.ua>.
5. Лабораторія проблем економіки та управління в охороні здоров'я. URL: www.med122.com.
6. Медичний світ: професійна газета. URL: www.medsvit.org.
7. Міністерство охорони здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://moz.gov.ua/>.
8. Міністерство соціальної політики України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/main/Pro-ministerstvo.html>.
9. Національна служба здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://nszu.gov.ua/pro-nszu>.
10. Український медичний часопис: медичний журнал. URL: www.umj.com.ua.
11. Українська Медична Рада. URL: <http://www.medicalcouncilukraine.org>.

ТЕМА 8.

ПИТАННЯ ЦІНОУТВОРЕННЯ У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ПІД ВПЛИВОМ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Мета: набуття здобувачем вищої освіти знань щодо базових засад реалізації цінової політики як складової системи управління медичних закладів під впливом цифровізації.

Основні поняття:

1. Електронна охорона здоров'я.
2. Сучасні цифрові технології в медицині.
3. Державна цінова політика під впливом цифровізації.

ПЛАН:

1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ:

Привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація здобувачів вищої освіти щодо вивчення теми.

2. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ, НАВИЧОК.

1. Стан електронної охорони здоров'я в Україні

Цифрова компетентність є ключовою компетентністю в умовах цифрової трансформації охорони здоров'я.

Закон України «Про освіту» визнає інформаційно-комунікаційну компетентність як одну з ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності.

Регіональний план дій у сфері цифрової охорони здоров'я для Європейського регіону ВООЗ на 2023 – 2030 роки рекомендує більш ефективно використовувати потенціал цифрової трансформації у сфері охорони здоров'я, у тому числі шляхом оцінки рівня цифрової грамотності серед медичних працівників та населення та розвитку у них відповідних навичок.

В основу регіонального плану закладено також Глобальну стратегію в сфері цифрової охорони здоров'я на 2020 – 2025 роки, Тринадцяту загальну програму роботи на 2019 – 2025 роки та Європейську програму роботи на 2020 – 2025 роки, «Спільні дії для покращення здоров'я мешканців Європи» (ЄПР) та зазначаючи, що ініціатива «Розширення прав та можливостей громадян за допомогою цифрової охорони здоров'я» є однією з флагманських ініціатив ЄПР.

Електронна охорона здоров'я в Україні є складною екосистемою інформаційних відносин між учасниками медичного середовища, що на сьогодні зіштовхується з низкою викликів, зокрема з недостатнім рівнем цифрової грамотності медичних працівників, неузгодженістю вимог до формування цифрових навичок у системі медичної освіти та безперервного професійного розвитку тощо.

Суттєвим каталізатором розвитку та попиту на надання медичної допомоги із застосуванням цифрових технологій стали і виклики воєнного часу, які завдали значної шкоди сфері охорони здоров'я, призвели до вимушеного переміщення мільйонів людей, для яких засоби інформаційних технологій стали альтернативою традиційного прийому, ведення та лікування пацієнтів.

Цифрова трансформація, поява штучного інтелекту та машинного навчання, телемедицини, роботизації в охороні здоров'я вимагає нових підходів до діагностичних та лікувальних практик, до системного аналізу, а також нових етичних норм (Кодексу норм

поведінки у цифровому середовищі) та оновлення законодавчої бази щодо питань безпеки, надійності та захищеності персональних даних і відповідності до стандартів ЄС. Виникають питання регуляції алгоритмів впровадження цифрових технологій, штучного інтелекту, використання електронних інструментів та відповідно сприяння підвищенню рівня цифрової компетентності працівників охорони здоров'я задля їх ефективного використання в сфері охорони здоров'я.

2. Розвиток сучасних цифрових технологій у медицині

Цифрова трансформація у сфері охорони здоров'я в останні роки відбувається швидкими темпами. Новітні цифрові технології охорони здоров'я можуть запропонувати більшу зручність, ефективність і точність у всьому ланцюжку сфери. Цифрова трансформація уможливорює постійне вдосконалення медичної допомоги, а також дозволяє зменшити витрати завдяки застосуванню правильних технологій, які впроваджуються як частина загальної стратегії трансформації. Наприклад, сучасна телемедицина розвивається в декількох напрямках:

- телемедичне консультування як комунікація (взаємодія) двох або більше учасників (медичних (фармацевтичних) працівників та/або фахівців з реабілітації та пацієнтів) з використанням інформаційно-комунікаційних технологій з метою надання пацієнтам медичної та/або реабілітаційної допомоги та профілактики;

- теледіагностика як проведення діагностичних процедур із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій для обміну медичною інформацією, що включає, в тому числі, передачу зображень, результатів аналізів, інших обстежень, даних з медичного обладнання та будь-яких документів, що стосуються здоров'я; найвагоміші методи теледіагностики: телеметрія та телемедична візуалізація;

- телеметрія як сукупність технологій та засобів, що дають змогу проводити дистанційне вимірювання показників стану здоров'я пацієнта, а також обробку та передачу інформації / даних про такі показники; телекерування як технологія дистанційного управління медичними маніпуляторами.

Водночас постійно розширюються сфери застосувань телемедицини. Наприклад, інтелектуальні операційні та лікарні, комплекси з хірургії та терапії, контроль витратних матеріалів для медичних та біологічних досліджень, застосування мікропроцесорних систем для управління біонічними та нейронними протезами. Наявна потреба в медичних пристроях та системах, які динамічно сконфігуровані та можуть безпосередньо взаємодіяти, та/або забезпечувати взаємодію з пацієнтами та медичними працівниками в складних умовах.

Особлива увага приділяється захисту інформації при передачі даних. Наразі вже реалізуються рішення із застосуванням технології інтернету речей з підтримкою штучного інтелекту для розумної охорони здоров'я.

3. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

Усне опитування:

1. Опишіть стан електронної охорони здоров'я в Україні.
2. Визначте роль держави в програмі впровадження ЕСОЗ.
3. Охарактеризуйте вплив воєнного стану на розвиток телемедицини та цифрової трансформації в Україні.
4. Опишіть державну цінову політику з урахуванням впливу цифровізації.
5. Розкрийте сутність розвитку сучасних цифрових технологій у медицині.

Тестування:

1. Електронна система охорони здоров'я – це ... :

А) Інформаційно-телекомунікаційна система, яка дає змогу автоматизувати роботу суб'єктів господарювання у сфері охорони здоров'я, створювати, переглядати, обмінюватися інформацією в електронній формі, зокрема з центральною базою даних (у разі підключення).

Б) Програмне рішення, що дозволяє створювати, одержувати, аналізувати дані в реальному часі.

В) Двокомпонентна система, в якій користувач через електронну медичну інформаційну систему взаємодіє з центральною базою даних.

Г) Інформаційно-телекомунікаційна система, яка містить передбачені законодавством реєстри, програмні модулі, інформаційну систему НСЗУ, в частині, необхідній для реалізації державних фінансових гарантій та ін.

2. Центральна база даних, як частина електронної системи охорони здоров'я, забезпечує:

А) Можливість автоматизації роботи суб'єктів господарювання у сфері охорони здоров'я, створення, перегляд, обмін інформацією в електронній формі.

Б) Можливість створення, перегляду, обміну інформацією та документами між реєстрами, державними електронними інформаційними ресурсами, електронними медичними інформаційними системами.

В) Зберігання інформації в одному місці.

Г) Можливість аналізу та використання даних для прогнозування потреб населення в медичних послугах, розробки програми медичних гарантій, здійснення оплати закладам за медичні послуги.

3. Прозорість електронних даних в центральній базі даних на сайті НСЗУ можна перевірити за допомогою:

А) Інформаційної панелі.

Б) Звітів.

В) Інформаційно-аналітичних панелей.

Г) Аналітичних панелей (дашбордів).

4. Роль НСЗУ в програмі впровадження ЕСОЗ:

А) Створює системи, які дають змогу автоматизувати роботу медзакладів з Центральною базою даних.

Б) Аналізує та використовує дані для прогнозування потреб населення в медичних послугах, розробки програми медичних гарантій, здійснення оплати закладам за медичні послуги.

В) Адмініструє Центральну базу даних ЕСОЗ та контролює розробку електронної системи охорони здоров'я в Україні.

Г) Формує політику в галузі охорони здоров'я, відповідає за реалізацію реформ.

5. Формує політику в галузі охорони здоров'я, відповідає за реалізацію реформ така частина системи впровадження ЕСОЗ:

- А) eZdorovyya
- Б) Національна служба здоров'я України
- В) Міністерство охорони здоров'я України
- Г) Бізнес

6. Якщо медичний заклад не буде використовувати всі можливості електронної системи охорони здоров'я, які визначені законодавством обов'язковими в процесі провадження господарської діяльності з медичної практики, зокрема внесення первинної медичної облікової документації, ведення обліку медичних послуг, управління медичною інформацією тощо, це може призвести до:

- А) Загрози втрати ліцензії медичним закладом.
- Б) Штрафу.
- В) Кримінальної відповідальності керівництва медичної установи.
- Г) Нічого не буде.

7. Приватна клініка сімейної медицини «Віта» не співпрацює з Національною службою здоров'я України. Чи зобов'язані працівники данної медичної установи вносити отримані відомості про пацієнта в ЕСОЗ?

- А) Це визначає статут клініки, затверджений керівником закладу.
- Б) Так.
- В) Ні.
- Г) За бажанням лікаря.

8. Роль eZdorovyya в програмі впровадження ЕСОЗ:

- А) Створює системи, які дають змогу автоматизувати роботу медзакладів з Центральною базою даних.
- Б) Аналізує та використовує дані для прогнозування потреб населення в медичних послугах, розробки програми медичних гарантій, здійснення оплати закладам за медичні послуги.
- В) Адмініструє Центральну базу даних ЕСОЗ та контролює розробку електронної системи охорони здоров'я в Україні.
- Г) Формує політику в галузі охорони здоров'я, відповідає за реалізацію реформ.

9. Медичний заклад не має заключених з Національною службою здоров'я України договорів. Чи можна знайти напрацьовані за певний період часу електронні відомості данної установи на сайті НСЗУ в аналітичних панелях?

- А) Ні, відомостей не буде.
- Б) Так, але частково.
- В) Так, відобразатиметься повна інформація.
- Г) Немає правильної відповіді.

10. Оберіть цілі ЕСОЗ :

- А) Створити простір для інновацій в медицині.
- Б) Сформуванню бізнес-середовища для створення нових електронних сервісів.
- В) Забезпечити прозорість фінансування системи охорони здоров'я.

Г) Всі відповіді вірні.

4. ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ / ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ:

Обов'язкова доповідь, яка супроводжується презентацією, на практичному занятті із демонстраційними матеріалами (в Microsoft PowerPoint або Microsoft Word) на 7 - 10 хвилин. Презентація повинна містити не менше 7 - 10 слайдів (кількість слайдів не має жорсткого обмеження, вона залежить від специфіки обраної теми).

В презентації необхідно надати короткий опис загальної проблеми в контексті визначеної теми, розкрити головні елементи обраної теми, навести приклади, узагальнити результати, зробити висновки, надати список використаних джерел (за необхідністю).

1. Основні аспекти цифрової трансформації охорони здоров'я.
2. Основні особливості стану електронної охорони здоров'я в Україні.
3. Основні аспекти та роль держави в програмі впровадження ЕСОЗ.
4. Наслідки впливу воєнного стану на розвиток телемедицини та цифрової трансформації в Україні.
5. Аналіз державної цінової політики з урахуванням впливу цифровізації.
6. Аналіз сутності розвитку сучасних цифрових технологій у медицині.
7. Впровадження механізму цифрового управління в сфері охорони здоров'я.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна:

1. До проблеми ціноутворення та визначення вартості медичної допомоги (огляд літературних джерел) / [В.Д. Долот, М.І. Яцюк, Л.А. Ляховченко, Я.Ф. Радиш]. Економіка та держава. 2011. № 12. С. 117-113.
2. Закон України «Про ціни і ціноутворення» від 21 червня 2012 року № 5007-VI.
3. Конституція України// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996. – № 30, ст. 141.
4. Корнацький В.М. Ціноутворення медичної допомоги і вартість здоров'я як національного продукту держави. Український медичний часопис. 2004. № 3 (41) V/VI. С. 77-80.
5. Малагардіс А. Автономізація, закупівля медичних послуг та глобальний бюджет у лікарнях. К.: Проект Європейського Союзу «Фінансування та управління у сфері охорони здоров'я в Україні». 2006. 64 с.
6. Резнікова В.В. Послуга як правова категорія та ознака посередницьких договорів. Університетські наукові записки. 2007. № 4 (24). С. 234-240.
7. Рожкова І.В. Удосконалення державного управління та місцевого самоврядування у сфері послуг територіальній громаді з охорони здоров'я. Децентралізація державного управління та розвиток місцевого самоврядування в контексті європейської практики : матеріали наук.-практ. конф. (Луцьк, 2-3 жовт. 2008 р.). Луцьк. 2008. С. 7-9.
8. Сорока С.В. Розробка цінової політики медичного закладу з врахуванням собівартості медичної послуги. URL: file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80/Downloads/Vchtei_2013_3_31.pdf
9. Сисюк С.В. Визначення вартості платних медичних послуг та їх облікове забезпечення. Вісник Запорізького національного університету. 2010. №2 (6). С. 181-186.

Додаткова:

1. Рамка цифрової компетентності працівника охорони здоров'я. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/moz-prezentuvano-ramku-tsyfrovoi-kompetentnosti-pratsivnyka-okhorony-zdorovia>
2. Малініна Н.М. Ціни і ціноутворення: практикум. Вінниця: ВНТУ, 2015. 63 с.
3. Мазур О. Є. Ринкове ціноутворення: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 480 с.
4. Менеджмент та маркетинг в охороні здоров'я: навчальний посібник / В.І. Борщ, О.В. Рудінська, Н.Л. Кусик. Херсон: Олді+, 2022. 264 с.
5. Основи менеджменту та маркетингу в медицині: навчальний посібник / В.Г. Шутурмінський, Н.Л. Кусик, О.В. Рудінська. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 176 с.
6. Пінішко В.С., Рудницька О.С., Юсипович О.І. Ціни і ціноутворення: навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. комерц. акад., 2013. 191 с.
7. Попченко Т.П. Реформування сфери охорони здоров'я в Україні: організаційне, нормативно-правове та фінансово-економічне забезпечення: аналітична доповідь. Київ: НІСД, 2012. 96 с.
8. Тормоса Ю. Г. Ціни та цінова політика: навч.-метод. посіб. Київ: КНЕУ, 2006. 247 с.
9. Шкварчук Л.О. Ціни і ціноутворення: навч. посіб. Київ: Кондор. 2008. 195 с.

Електронні інформаційні ресурси:

1. Галузевий класифікатор «Довідник медичних процедур (послуг) та хірургічних операцій». URL: <https://www.dec.gov.ua/mtd/klasifikatory/>.
2. Державна казначейська служба України: офіційний веб-сайт. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>.
3. Державний заклад «Центр медичної статистики Міністерства охорони здоров'я України»: офіційний веб-сайт. URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/main.html>.
4. Класифікація видів економічної діяльності. URL: <https://kved.biz.ua>.
5. Лабораторія проблем економіки та управління в охороні здоров'я. URL: www.med122.com.
6. Медичний світ: професійна газета. URL: www.medsvit.org.
7. Міністерство охорони здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://moz.gov.ua/>.
8. Міністерство соціальної політики України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/main/Pro-ministerstvo.html>.
9. Національна служба здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://nszu.gov.ua/pro-nszu>.
10. Український медичний часопис: медичний журнал. URL: www.umj.com.ua.
11. Українська Медична Рада. URL: <http://www.medicalcouncilukraine.org>.

КРИТЕРІЇ ПОТОЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ НА ПРАКТИЧНОМУ ЗАНЯТТІ

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні практичні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей. Тестові завдання виконані в повному обсязі, всі 100% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання – повні та обґрунтовані. Здобувач вільно вирішує практичні завдання, впевнено демонструє практичні навички за темою заняття та вірно інтерпретує отримані дані, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє творче мислення.
Добре «4»	Здобувач бере участь у практичному занятті; добре володіє матеріалом; демонструє необхідні знання, але дає відповіді на запитання з деякими помилками; бере участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується основною навчально-методичною та науковою літературою; висловлює власну думку з розв'язання практичних ситуацій з теми заняття. Тестові завдання виконані в повному обсязі, не менш ніж 80% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання - загалом правильні, проте наявні деякі помилки у визначеннях. Здобувач вірно вирішує практичні завдання, але допускає незначні неточності та демонструє більш стандартизовані практичні навички за темою заняття при вірній інтерпретації отриманих даних, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє критичне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач іноді бере участь у практичному занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування виконано в повному обсязі, не менш ніж 50% відповідей є правильними, відповіді на відкриті питання - не логічні, з явними суттєвими помилками у визначеннях. Здобувач не достатньо володіє матеріалом для вирішення практичних завдань, невпевнено демонструє практичні навички за темою заняття та інтерпретує отримані дані з суттєвими помилками, не висловлює свою думку з теми ситуаційного завдання.
Незадовільно «2»	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування не виконано. Практичні завдання не виконані.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
«АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЦІНОВОЮ ПОЛІТИКОЮ
В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ»

Мета: набуття здобувачем вищої освіти знань спеціальних компетентностей з управління ціновою політикою в закладах охорони здоров'я.

Обов'язкова доповідь, яка супроводжується презентацією, із демонстраційними матеріалами (в Microsoft PowerPoint або Microsoft Word) на 7 - 10 хвилин. Презентація повинна містити не менше 7 - 10 слайдів (кількість слайдів не має жорсткого обмеження, вона залежить від специфіки обраної теми).

В презентації необхідно надати короткий опис загальної проблеми в контексті визначеної теми, розкрити головні елементи обраної теми, навести приклади, узагальнити результати, зробити висновки, надати список використаних джерел (за необхідністю).

ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ:

Презентація та захист доповідей, оцінка проблеми, її критичний аналіз.

Оцінювання індивідуального завдання:

1. Оцінювання якості виконання індивідуального завдання:

- максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

2. Оцінка доповіді, презентації та захисту індивідуального завдання

- максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

3. Оцінка участі здобувача в оцінці інших індивідуальних завдань та їх критичний аналіз:

- максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Оцінка за індивідуальне завдання є середньоарифметичною за всіма складовими і може мати лише цілу величину (5,0 - 4,0 - 3,0 - 2,0), яка округлюється за методом статистики.

Критерії оцінювання індивідуального завдання «АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ
УПРАВЛІННЯ ЦІНОВОЮ ПОЛІТИКОЮ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В
УКРАЇНІ»

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Індивідуальне завдання та презентація виконані самостійно та оригінально, оформлення відповідає вимогам, чітко поставлена проблема та проаналізовано її причини, визначено шляхи вирішення проблем та вдосконалення практики ціноутворення; адекватність розроблених управлінських рішень меті та завданням доповіді, глибина структуризації запропонованих заходів, наявність обґрунтованої власної точки зору автора, підбиття підсумків з усіх висвітлених проблем, безпосередній зв'язок висновків з результатами дослідження, зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; здобувач формулює самостійні ґрунтовні судження, інформація на слайдах подана переважно схематично із використанням самостійно розроблених схем, малюнків, графіків, містить посилання на джерела, які відповідно оформлені та є актуальними.
Добре «4»	Індивідуальне завдання та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам, поставлена проблема дослідження та визначено шляхи її вирішення; адекватно розроблено управлінські рішення, запропоновані конкретні заходи, підбито підсумки з усіх висвітлених проблем. Присутні

	незначні порушення; аналіз самостійний, але містить незначні неточності; здобувач добре пояснює матеріал, формулює самостійні висновки; інформація у презентації подана переважно із використанням самостійно розроблених схем, малюнків, графіків, містить посилання на джерела, які відповідно оформлені та є актуальними.
Задовільно «3»	Індивідуальне завдання та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам із незначними порушеннями, проблема дослідження поставлена нечітко; управлінські рішення розроблено без конкретизації заходів, підсумки не підбито; аналіз лише теоретичний, описовий та містить неточності; здобувач пояснює матеріал не впевнено, формулює лише загальні висновки (або взагалі не може їх сформулювати), інформація у презентації подана з посиланням на джерела, однак вони оформлені із помилками.
Незадовільно «2»	Індивідуальне завдання не виконано. Не зараховуються індивідуальні завдання та презентації, які виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Основна:

1. Бакунов О.О., Кучеренко Ю.О. Цінова політика підприємства: навч. посіб. Донецьк: ДонНУЕТ. 2016. 111 с.
2. Колесніков О. В. Ціноутворення: навч. посіб., 4-е видання. Київ: Центр учбової літератури. 2019. 156 с.
3. Лисак О. І., Андрєєва Л. О., Тебенко В. М. Ціноутворення: курс лекцій. Мелітополь: Люкс, 2020. 193 с.
4. Макаренко Н.О., Лищенко М.О. Маркетингове ціноутворення. Теоретичні основи: навч. посіб. Буринь: ПП «Буринська районна друкарня», 2020. 129 с.
5. Менеджмент та маркетинг в охороні здоров'я: навчальний посібник / В.І. Борщ, О.В. Рудінська, Н.Л. Кусик. Херсон: Олді+, 2022. 264 с.
6. Основи менеджменту та маркетингу в медицині: навчальний посібник / В.Г. Шутурмінський, Н.Л. Кусик, О.В. Рудінська. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 176 с.
7. Шульга О. А. Ціноутворення: курс лекцій: навч. посіб. Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2015. 110 с.
8. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Офіційне інтернет-представництво Президента України URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
9. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
10. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI/ Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
11. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
12. Закон України «Про ціни і ціноутворення» від 21.06.2015 № 5007-VI, зі змінами і доп. ВРУ. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>
13. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.10 № 2464-VI.
14. Закон України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 № 1023-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>

Додаткова:

1. Ахламов А.Г., Кусик Н.Л. Економіка та фінансування охорони здоров'я: навчально-методичний посібник. Одеса: ОРІДУ НАДУ при Президентові України, 2011. 134 с.
2. Баєва О.В., Чебан В.І. Економіка та підприємництво в охороні здоров'я: навчальний посібник. Чернівці: БДМУ, 2013. 360 с.
3. Борщ В.І. Дослідження функціональної системи управління фінансовими в сфері охорони здоров'я України. *Ринкова економіка: сучасна теорія та практика управління*. 2020. Том 19. Вип. 2 (45). С. 144-168. DOI: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.2\(45\).201428](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.2(45).201428).
4. Борщ В.І. Ринок охорони здоров'я України: аналіз сучасного стану та тенденції розвитку. *Ринкова економіка: сучасна теорія та практика управління*. 2020. Том 19. Вип. 1 (44). С. 140-159. DOI: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.1\(44\).198360](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.1(44).198360).
5. Економіка охорони здоров'я: підручник / В.Ф. Москаленко, О.П. Гульчій, В.В. Таран та ін.; під ред. В.Ф. Москаленка. Вінниця: Нова Книга, 2010. 288 с.
6. Ждан В.М., Голованова І.А., Краснова О.І. Економіка охорони здоров'я:

навчальний посібник. Полтава, 2017. 114 с.

7. Мазур О. Є. Ринкове ціноутворення: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 480 с.

8. Малініна Н.М. Ціни і ціноутворення: практикум. Вінниця: ВНТУ, 2015. 63 с.

9. Менеджмент та маркетинг в охороні здоров'я: навчальний посібник / В.І. Борщ, О.В. Рудінська, Н.Л. Кусик. Херсон: Олді+, 2022. 264 с.

10. Основи менеджменту та маркетингу в медицині: навчальний посібник / В.Г. Шутурмінський, Н.Л. Кусик, О.В. Рудінська. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 176 с.

11. Пінішко В.С., Рудницька О.С., Юсипович О.І. Ціни і ціноутворення: навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. комерц. акад., 2013. 191 с. Попченко Т.П. Реформування сфери охорони здоров'я в Україні: організаційне, нормативно-правове та фінансово-економічне забезпечення: аналітична доповідь. Київ: НІСД, 2012. 96 с.

12. Рудінська О.В., Яроміч С.А. Корпоративний менеджмент: навчальний посібник. Київ: КНТ, Ельга-Н, 2008. 416 с.

13. Тормоса Ю. Г. Ціни та цінова політика: навч.-метод. посіб. Київ: КНЕУ, 2006. 247 с.

14. Управління підприємницькою діяльністю в галузі охорони здоров'я: монографія / О.В. Баєва, М.М. Білинська, Л.І. Жаліло та ін.; за ред. О.В. Баєвої, І.М. Солоненка. Київ: МАУП, 2007. 376 с.

14. Шкварчук Л.О. Ціни і ціноутворення: навч. посіб. Київ: Кондор. 2008. 195 с.

Інформаційні ресурси:

1. Всесвітня організація охорони здоров'я. URL: <https://www.who.int/>.

2. Європейське регіональне бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я. URL: <https://www.who.int/europe/home?v=welcom>

3. Європейська база «Здоров'я для всіх». URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/news.html?id=242>

4. Державний заклад «Центр громадського здоров'я України»: офіційний веб-сайт. URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/main.html>

5. Міністерство охорони здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://moz.gov.ua/>

6. Національна служба здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://nszu.gov.ua/pro-nszu>

7. Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.dec.gov.ua/>

8. Міністерство соціальної політики України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/>

9. Одеська обласна державна адміністрація: офіційний веб-сайт. URL: <https://oda.od.gov.ua/>

10. Департамент охорони здоров'я Одеської обласної державної адміністрації: офіційний веб-сайт. URL: <https://mednet.od.gov.ua/>

11. Одеська міська рада: офіційний веб-сайт. URL: <https://omr.gov.ua/>

12. Департамент охорони здоров'я Одеської міської ради: офіційний веб-сайт. URL: <http://medportal.odessa.ua/>

13. Державна служба статистики України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

14. Головне управління статистики в Одеській області: офіційний веб-сайт. URL: <http://od.ukrstat.gov.ua/>

15. Державна казначейська служба України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.treasury.gov.ua/>

16. Державна аудиторська служба України: офіційний веб-сайт. URL: <https://dasu.gov.ua/>
17. Південний офіс Державної аудиторської служби України: офіційний веб-сайт. URL: <https://od.dasu.gov.ua/>
18. Медичний світ: професійна газета. URL: <https://medsvit.org/>
19. Медична інформаційна система: офіційний веб-сайт компанії Мед-експерт. URL: <https://medexpert.ua/>
20. Національна академія медичних наук України. URL: <https://amnu.gov.ua/>
21. Український медичний часопис: медичний журнал. URL: <https://umj.com.ua/uk>
22. Практика управління медичним закладом: журнал. URL: <https://e.med-info.net.ua/>
23. Портал нормативних актів України. URL: <https://liga360.ligazakon.net/>
24. Українська Медична Рада. URL: <http://www.medicalcouncilukraine.org/index.php/uk/>
25. Український центр охорони здоров'я <https://uhc.org.ua/>
26. Медична цифрова платформа Doc.ua. URL: <https://doc.ua/ua/kliniki/odessa/all>
27. ProConsulting. Аналітика ринків. Фінансовий консалтинг. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/about>
28. Український центр охорони здоров'я. URL: <https://uhc.org.ua/>